

Järvenpään Yhteiskoulun
25-vuotiskertomus

Lukuvuodet 1928–53

Johanna Helenius

Järvenpään Yhteiskoulun
25-vuotiskertomus.

Lukuvuodet 1928–53

Koulun perustaminen ja ensimmäiset toimintavuodet.

Useimmat maamme oppikoulut ovat syntyneet siten, että asianomaiselle paikkakunnalle on ensin muodostunut asutuskeskus, kaupunki, kauppala, taajaväkinen yhdyskunta tai hyvin väkirikas kirkonkylä; ja kun koulun tarvisijoita on riittävästi asetunut paikkakunnalle asumaan, niin ajatus oppikoulun perustamisesta herää niinkuin itsestään. Koulu on niin ollen tavallisesti seuraus paikkakunnan kehityksestä. Mutta Järvenpään Yhteiskoulun syntyhistoria on hieman toisenlainen. Voipa sanoa, että sama henkilö, nim. maanviljelysneuvos *Bjarne Westermarck*, jonka aivoissa ensin heräsi ajatus Järvenpään kehittämisestä perin harvaan asutusta kartanoalueesta ja asemakylästä jonkinlaiseksi teollisuus- ja liikekeskukseksi ja joka sitten myös ryhtyi tätä ajatusta toteuttamaan, on myös ollut Järvenpään yhteiskoulu-ajatuksen isä ja toteuttaja. Vieläpä voinee sanoa, että yhtenä vaikuttimena koulun perustamiseen oli nimenomaan se ajatus, että sen olemassaolo paikkakunnalla olisi omiaan edistämään teollisuuden ja liike-elämän sekä myös pääkaupungista ansionsa saavien henkilöiden sijoittumista paikkakunnalle.

Tämä seikka varmaan selittää, että koulun perustamisajatus ei aluksi saanut edes omalla paikkakunnallakaan niin yksimielistä kannatusta, kuin olisi ollut suotavaa. Epäiltiin näet eikä suinkaan aiheetta — paikkakunnan asukasluokkaan oli silloin vielä verraten vähäinen, korkeintaan n. 2 000 henkeä — ettei kouluun riittäisi tarpeeksi oppilaita. Läheisyydessään oli jo ennestään useampiakin oppikouluja, nim. Keravalla, Hyvinkäällä ja Porvoossa, joten uuden koulun toimipiiri supistuisi sangen ahtaaksi, ainoastaan osan Tuusulaa ja Mäntsälää sekä pieniä nurkkauksia Pornaisista ja Hyvinkään maalaiskunnasta käsittäväksi. Sitä paitsi suhtauduttiin naapuripiitajässä Mäntsä-

Maanviljelysneuvos *Bjarne Westermarck*, Järvenpään Yhteiskouluajatuksen herättäjä ja toteuttaja.

lässä, jota myös oli ajateltu Järvenpään koulupiiriin kuuluvaksi, asiaan verraten viltteästi, koska sielläkin oli haudottu oman koulun perustamisajatuksia ja koska Järvenpään koulun katsottiin muodostuvan esteeksi sen toteuttamiselle. Myöskin tuntuaisi tällaista uutta tulokasta aluksi näyttänyt katseltavan naapurikoulujenkaan Hyvinkään ja Keravan yhteiskoulujen taholta, kuten Hyvinkään Sanomissa ja Keski-Uusimaassa olleet kirjoitukset osoittivat. Siellä ilmeisesti pelättiin uuden koulun vähentävän oppilastarjontaa; siihen aikaan ei näet oppikoulun käyminen maaseudulla ollut niin yleistä kuin nykyään, vaan monet maalaiskoulut saivat suorastaan haalia oppilaita. Eipä edes Kouluhallituksenkaan taholla aluksi katsottu suopein silmin tätä kouluhanketta, koska siellä arveltiin Hyvinkään ja Keravan koulun voivan hyvin tyydyttää Järvenpäänkin ja sen ympäristön koulutarpeen.

Mutta kaikista näistä vähemmän rohkaisevista seikoista huolimatta kouluajatuksista ryhdyttiin ripeästi toteuttamaan. Ensimmäinen neuvottelukokous asiasta pidettiin tammik. 23 p:nä 1928, ja lopullinen, perustava kokous, huhtikuun 1 p:nä, jossa koulu kohta alusta alkaen suunniteltiin 8-luokkaiseksi, mikä siihen

aikaan maalaisloissa oli verraten harvinaista.¹⁾ Tässä samassa kokouksessa hyväksyttiin koululle myös maisteri *V. Raevuoren* ehdotuksen mukaan käytännöllisluonteinen ohjelma, jolle kouluneuvos *Einar Fieandtin* suosiollisella myötävaikutuksella saatiin Kouluhallituksen ja Opetusministeriön vahvistus. Perustajat olivat nim. sitä mieltä, että koulun asema toisaalta vanhan ja vankan maatalousalueen keskuudessa, toisaalta eräiden käytännöllisluonteisten valtion ammattikoulujen lähimmässä naapurisuudessa suorastaan vaati, että paikkakunnan oppikoulunkin ohjelmassa ja opetustyössä oppilaiden mielenkiintoa ja harrastusta ohjattaisiin niin paljon kuin mahdollista nimenomaan maaseudun tarpeita silmällä pitäen käytännöllisen elämän uril-

Pankinjohtaja *Pekka Siimistö*, Järvenpään Yhteiskoulun ensimmäinen puheenjohtaja v. 1928—45 sekä taloudenhoitaja v. 1936—45.

Fil. maist. *V. Raevuori*, koulun rehtori v. 1928—53.

le: tyttöjä käsitöihin ja kotitalouteen ja poikia maatalouden ja tekniikan piiriin.

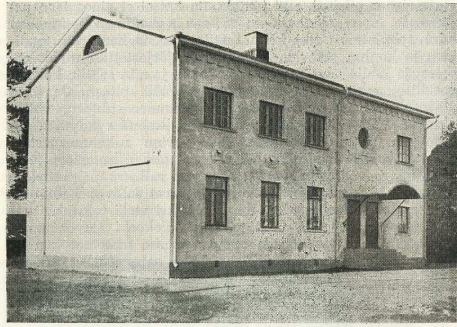
Koulun taloudellinenkin puoli näytti alussa järjestyvän ilman suurempia vaikeuksia siitä huolimatta, että jokaisen uuden oppikoulun on kaksi ensimmäistä toimintavuottaan tullava toimeen kokonaan ilman valtionapua, sillä miltei kaikki paikka-

¹⁾ Mm. sekä Hyvinkään että Keravan yhteiskoulu olivat silloin vielä vain keskikouluja.

Muistorikas puukoulu eli "Nahkalinna", jossa koulu toimi vv. 1928—30 ja missä v. 1953 asti sijaitti joitakin luokkia tai muita oppisaleja; purettu v. 1953.

kunnalle perustetut teollisuus- ja liikelaitokset sekä huomattava joukko yksityisiäkin kansalaisia liittyivät jäseniksi perustettuun kannatusyhdistykseen, ensin mainitut varsin tuntuvinkin kannatussitoumuksin: myös arpajaisilla ja eri puolilla koulupiiriä toimeenpannuilla juhlilla kerättiin melkoisia summia. Koulun huoneistokysymys taasen järjestyi parin ensimmäisen vuoden osalta siten, että maanviljelysneuvos Westermarck luovutti koulun käytettäväksi Terjoelta tuodun huvilan, ns. »Nahkalinnan», jossa oli tilaa kahdelle luokalle sekä vaatimatonta opettaja- ja kansliahuoneelle. Myös varsinaiselle koulurakennukselle, joka parin vuoden perästä tulisi pystytettäväksi, saatiin kohta alussa hyvä pohja, sillä maanviljelysneuvos Westermarck lahjoitti tarkoitusta varten ½ ha:n suuruisen tontti-alueen. Eräältä lähiseudun kansakoululta luvattiin lainaksi tarpeellinen määrä käytöstä pois joutuneita vanhoja pulpetteja ja paikkakunnan puusepät sitoutuivat lahjoittamaan koululle välttämättömän muun kaluston. Myös tarpeelliset opettajavoi- mat kahta ensimmäistä vuotta varten saatiin vaivattomasti, vieläpä omalta paikkakunnalta: rehtoriksi valittu maisteri V. Raevuori sai hoidettavakseen useimmat opetusaineet, uskonnonopetuksesta lupautui huolehtimaan kansanopistonjohtaja Y. Lämsiluoto, ruotsinkielen opettajaksi saatiin ylioppilas Ester Purola ja kaunokirjoituksen, piirustuksen ja tyttöjen käsityön opettajaksi rouva Hilja Raevuori. Ja kun sitten keväällä pidet-

Koulutalo ensimmäisen rakennusvaiheen jälkeen vv. 1930—33.

tyyn pääsyttökintoon ilmestyi yli 50 pyrkijää, joista 42 hyväksyttiin tietojensa puolesta, niin pääsi kuin pääsikin koulu jo samana syksynä aloittamaan toimintansa, vieläpä melko valoi- sin tulevaisuudentoivein.

Mutta ensimmäinen lukuvuosi ei ehtinyt vielä loppuunsa, kun tilanne muuttui aivan toiseksi. Yleismaailmallinen pulakausi, joka maailmansodan jälkeisen liian voimakkaan nousu- kauden aiheuttamana alkoi v. 1928 Yhdysvalloissa, rupesti ke- vättälvelle 1929 tuntumaan jo Suomessaakin. Erikoisen ankarana se piteli Järvenpään nuoria, vasta alkuasteitaan astelevia teol- lisuus- ja liikelaitoksia, niin että ne, sitten kun niiden tuki ja turva, maanviljelysneuvos B. Westermarck, oli joutunut vara- rikkoon, yksi toisensa jälkeen lopettivat toimintansa. Tällä ta- voin meni mitättömäksi myös suurin osa niistä kannatussitou- muksista, joiden varaan Järvenpään Yhteiskoulun ensimmäisten vuosien toiminta oli suunniteltu rakennettavaksi.

Eipä niin ollen ihme, että aivan yleisesti käsitettiin myös yhe- teiskoulun kohtalon olevan sinetöidyn. Mutta koulupa olikin eh- tintynyt jo tänä ensimmäisenä toimintakautenaan hankkia niin paljon uusia ystäviä, lähinnä oppilaiden ja heidän omaistensa

ja tuttaviansa piirissä, että johtokunta katsoi ei ainoastaan us- kaltavansa, vaan olevansa suorastaan velvollinen jatkamaan koulun toimintaa. Uusia kannatussitoumuksia hankittiin, oppi- laiden ja koulun ystävien avustuksella järjestettiin uudet ar- pajaiset ja juhlia aina Mäntsälää myöten, ja niin saatiin kokoon tarpeelliset varat toista lukuvuotta silmällä pitäen. Ja jotta kellään ei olisi epäilystä koulun tulevaisuuden suhteen, tehtiin jo kesällä 1929 päätös, että seuraavana kesänä ryhdytään ra- kentamaan uutta koulutaloa, jota varten rakennusmestari Heikki Siikosesta hankittiin piirustukset ottaen huomioon, että rakentaminen voitaisiin suorittaa useassa vaiheessa, sitä mukaa kuin luokkien lukumäärä lisääntyy ja varat sallivat. Kiinnitet- tiinpä koulun palvelukseen rehtorin lisäksi vielä toinenkin va- kinainen opettaja, nim. maisteri Ilta Salokosi (myöhemmin Kokkonen), joka varsinaisen opetusaineensa matematiikan li- säksi sai hoidettavakseen myös ruotsin- ja saksankielen opetu- sen. Kaikesta tästä huolimatta näyttää koulukään tulleiden lasten vanhemmissa olleen vielä epäluuloja koulun tulevaisuu- teen nähden, koska uusia oppilaita ilmoittautui ainoastaan 32, joista 30 hyväksyttiin. Mutta sehän riitti. Ja kun kerran ra- kennus oli käytettävissä ja oppilaiden vanhemmat lupasivat li- säksi kustantaa tarpeelliset pulpetit lapsilleen, niin lähdettiinpä taas rohkein mielin toiselle lukuvuodelle, joka sekun — tosin vekseleitä useaan kertaan pitkin ja poikin kirjoittamalla — saa- tiin onnellisesti päätökseen.

Mutta mistä sitten varat sen luvutun varsinaisen koulura- kennuksen pystyttämiseen? Taaskin vain uudet arpajaiset ja kaikki johtokunnan jäsenet takaamaan Kansallispankista ja Tuusulan Säästöpankista luvuttuja lainoja; saatiinpa raken- nuksen tarvittavat tiiletkin pitkäaikaisella luotolla. Täten koo- tut rahat eivät tosin riittäneet muuta kuin uuden rakennuksen alakerran sisustamiseen, joka sisälsi kaksi luokkahuonetta ja jonkinlaisen opettajainhuoneen ja kanslian. Ja sekin valmistui vasta lokakuun lopussa; siihen asti oli kaikki kolme luokkaa saatava mahtumaan »Nahkalinnaan», joka edelleen jäi koulun käytettäväksi Kansallispankilta vuokrattuna, jolle se oli Wes- termarckin vararikossa joutunut. Mutta hyvissä ajoin tämä kuitenkin tapahtui sikäli nim., että pari päivää sen jälkeen kuin kaksi luokkaa oli uuteen rakennukseen sijoitettu — yksi jäi edelleen »Nahkalinnaan» — asteli koululle Kouluhallituksen määräämää tarkastajaa rehtori M. A. Jacobsson tutkimaan, oliko koulu siinä kunnossa, että sille saattoi myöntää valtionavun.

Lienee syytä mainita, että koulun palvelukseen oli tämän kolmannen lukuvuoden alusta kiinnitetty kolmaskin vakinainen opettaja, nim. kielen opettaja maisteri Varma Saarinen. Ja kun oppilaaksi pyrkijöitäkin oli ollut aivan riittävästi, enemmän kuin mitä voitiin ottaa, niin täytyipä tarkastajan, joka oli tun- nettu erittäin vaativaksi ja kireäksi herraksi, mielihyvin todeta, että koulu täytti ankaratkin vaatimukset: siihen oli riittävästi tulijoita, se oli nuoresta iästään huolimatta pystynyt saamaan oman rakennuksen, vieläpä varsin halvalla hinnalla ja mikä tarkastajan mielestä erittäin tärkeätä, onnistunut kiinnittämään palvelukseensa pätevät, pystyvät ja tehtävänsä innostuneet opettajavoiimat. Valtionavun saanti oli siis varma ja koulun tulevaisuus lopullisesti taattu. Epäilijät olivat joutuneet hä- peään.

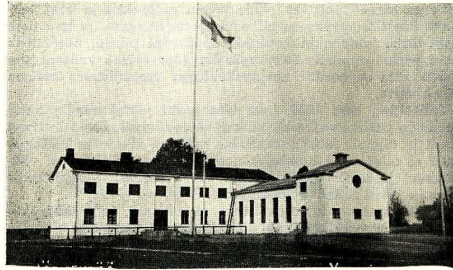
Koulun viikittäisjuhla 8. 11. 1931; pidettiin salissa, joka saatiin aikaan siirtä- mällä srjään luokkien väleisellä sivulla 7 kuvatus koulurakennuksen yläkerrassa. Joukossa mm. silloinen opetusministeri Antti Kukkonen.

Koulu kehittyi 8-luokkaiseksi.

Näin se alku siis tapahtui. Kolmas, neljäs ja viides vuosi menivät sitten melkein omalla painollaan. Uuden koulurakennuksen yläkerta saatiin näet uusien arpejaisten tuloilla kuntoon neljänneksi lukuvuodeksi, opettajia lisättiin tarpeen mukaan, uusia oppilaita tuli I luokalle joka vuosi riittävästi, ja valtionapu turvasi vuotuiset juoksevat menot. Mutta miten oli sitten niiden lukioluokkien laita, jotka koulun sitä perustettaessa oli suunniteltu? Mistä tarpeelliset suojat niille ja mistä sellainen voimistelusalii, jota voitaisiin käyttää myös juhlasalina, sillä sellainenkin oli näin suurelle koululle jo välttämätön? Taaskin johtokunnalle uutta päänvaivaa. Tällä kertaa saatiin osa tarvittavista lainavaroista — yht. 125 000 mk — *Mäntsälän Säästöpankilta* ja *Helsingin Osakepankilta*. Mutta myös oppilaiden vanhemmat ja muut koulun ystävät antoivat apuaan 1 000—5 000 mk:n korotomien lainojen muodossa, jotka vaadittaessa maksettaisiin takaisin. Niinpä taas kesällä 1933 entistä rakennusta jatkettiin ja täten saatiin alakertaan kaksi luokkahuonetta lisää, yläkertaan — jättämällä luokkien väliseinät pois — väliaikainen voimistelusalii, joka toimi myös juhlasalina, kellarikerroksen opetuskeittiö ja pesutupa tyttöjen kotitalousopetusta sekä pannuhuone keskuslämmitystä varten.

Nyt vasta oikein kelpasi ruveta pitämään juhla koulun hyväksi, kun oli varsinainen juhlasalikin omasta takaa; ja niitä pidettiin. Mm. järjestettiin kesällä 1933 eräänlainen »teollisuusnäyttely, johon kaikki Järvenpäässä siihen aikaan toimivat teollisuuslaitokset ja liikkeet, joita taas oli pula-ajan hellitettyä alkanut nousta, panivat näytteille tuotteitaan ja joka oli myös omaan liittämään yhteen koulua ja paikkakuntaa.

Näinä vuosina lisääntyi koulun oppilasmäärä sekä opettajisto niin, että syksyllä 1932, jolloin ensimmäinen V luokka aloitti toimintansa, oppilaita oli 140, vakainaisia opettajia 5 ja tunti-

Koulutalo kolmannen rakennusvaiheen jälkeen vuodelta 1935—52.

opettajia samoin 5. Näin päästiin sitten keväteen 1933, jolloin ensimmäiset päästötodistukset voitiin jakaa keskikoulusta päässeille 22 oppilaalle sekä samalla ilmoittaa, että seuraavana syksynä aloittaa toimintansa ensimmäinen lukioluokka. Niinpä taas syksy 1933 muodostui eräissä suhteissa tavallista jännittävämmäksi: tuleeko VI-luokalle niin paljon oppilaita että lukioluokkien pitäminen kannattaa, ja miten suoriudumme tarkastuksesta, joka Kouluhallituksen toimesta pidetään valtionavun saamista varten lukioluokille? Mutta molemmat pulmat ratkesivat onnellisesti. Oppilaita tuli VI luokalle 24 ja kouluneuvos *Uno Saarénilta*, joka tällä kertaa suoritti tarkastuksen, saatiin kiittävä lausunto, vieläpä aivan erikoinen tunnustus siitä, että nuorella koululla oli varsinainen tarkoituksenmukaisesti kalustettu luonnontiedesalikin; oli näet päiviä ennen kuin tarkastaja tuli taloon saatu paikolleen »Nahkalinnan» yläkertaan, joka nyt oli varattu luonnontiedesaliksi, puuseppä *Silvennoiselta* tilattu kalusto.

Niin mentiin taas eteenpäin kaksi vuotta ja saatiin mielihyvin todeta, että oppilaita riitti lukioluokillekin samoin kuin kaikillekin koulun luokille, ei vain tarpeeksi, vaan melkein päällekkäin. Tämä saa selvityksensä siitä, että koulussamme varsinkin matematiikan ja kielten opettajat olivat nuoruden immossaan antaneet tavaksi tarpeen tullen antaa ylimääräisiä lasku- ja kirjoitusharjoituksia ja korjata niitä kaikille niille oppilaille,

joille po. aineet tuottivat jollain tavoin vaikeuksia ja jotka tahtoivat käyttää hyväkseen tällaista opettajan apua. Ja kun tieto tästä levisi muidenkin koulujen oppilaiden piiriin, niin niistä alkoi pyrkiä oppilaita Järvenpäähän, jopa erinä vuosina niin paljon, että se herätti naapurikoulujen opettajistossa hieman pahaa verta.

Tuli sitten kesä 1935, joka taas tuotti johtokunnalle uutta huolta ja päänvaivaa, sillä kaikki käytettävissä olevat huoneet olivat jo täynnä, joten seuraavana syksynä alkavalle VIII luokalle ei ollut enää luokkahuonetta olemassa. Sitä paitsi väliaikainen juhlasali oli jo käynyt liian pieneksi 7-luokkaiselle koululle, saati sitten 8-luokkaiselle.

Oli siis saatava uusi voimistelu- ja juhlasali, jotta tähänastinen voitaisiin välinein sijoittamalla sisustaa luokkahuoneiksi, jommoisiksi se alun perin oli tarkoitettukin. Tällä kertaa tuli apu *Kansakouluopettajain Leski- ja orpokassalta*, joka myönsi koululle 400 000 markan suuruisen lainan. Näin saatiin pystyyn kaunis ja avara voimistelu- ja juhlasalimme näyttämöineen, taaskin melko kohtuullisin kustannuksin, sillä johtokunnan puheenjohtaja pankinjohtaja *Pekka Stimestö* vainaja, jonka hartiolle oli tällä välin myös taloudenhoitajan tehtävät siirretty, oli mestari rakennuttamaan halvalla.¹⁾

Niinpä kun taas samana syksynä tarkastaja, tällä kertaa tohtori *L. Arvi P. Poijärvi*, oli tutkimassa, oliko koulu siinä kunnossa, että sille voidaan myöntää oikeus järjestää oppilailleen ylioppilastutkinto, oli uusi salikin hänelle näytettävissä, ja tyytyväinen hän tuntui olleen kuulemaansa ja näkemäänsä, koska tämä arvokas oikeus koulullemme myönnettiin.

Kevätlukukausi 1936 ensimmäisine ylioppilaskirjoituksineen toi taas mukanaan uutta jännitystä. 19 kokelestahan meillä silloin oli tulossa, ja heistä suoriutui hyväksyttävästi 15, joten tulosta saattoi pitää kohtalaiseksi, varsinkin kun ottaa huomioon, että vielä lukioluokillekin oli tullut useita oppilaita muista kouluista. Reputtajat olivatkin tällaisia myöhemmin tulleita. Näin oli siis koulustamme vähitellen tullut 8-luokkainen, yliopistoon johtava koulu, jonka oppilasmäärä oli paisunut 260:een ja opettajakunta 15:een (8 vakainaisia ja 7 tuntiopettajaa).

¹⁾ Tällä kertaa oli rakennustyö uskottu urakoitsija *Vaino Hj. Salokan* nolle. Edelliset rakennusvaiheet olivat hoitaneet urakoitsijat *V. F. Kallio* ja *Vihtori Leino*.

Koulu laajenee 15-luokkaiseksi.

Vaikka koulumme syksyllä 1935 oli tullut täysiluokkaiseksi ja saanut kaikki kahdeksan luokkaansa jotenkuten suojina sijoitetuksi, ei se suinkaan merkinnyt sitä, että koulun huoneistot olisivat vastanneet 8-luokkaiselle oppilaitokselle asetettavia vaatimuksia. Päävastoin niissä oli hyvinkin paljon toivomisen varaa: »Nahkalimassahan» sijaitsi vielä yksi luokkahuone, luonnontiedesali ja kemian laboratorio, jotka olivat kaikkea muuta kuin koulun oppisaleiksi soveltuvia. Koululta puuttivat kokonaan opetusvälinehuoneet, toinen luonnontiedesali, pääpörräskäytävä toiseen kerrokseen, toinen voimistelusalii ja suihkuhuone. Opettajainhuone ja kanslia taas olivat kummankin hallin päästä pahvilevyillä erotetut osat, joista edellinen oli niin ahdas, ettei siinä edes kaikille opettajille riittänyt istumapaikkaa, muusta puhumattakaan. Myös olivat eräät luokkahuoneet, jotka oli muodostettu jakamalla normaalikokoinen luokkahuone kahtia, aivan liian pieninä oppilasmäärään nähden, joka vuosi vuodelta yhä kasvoi. Oli siis vain ajan kysymys, milloin koulurakennus voitaisiin täydentää rak.mestari *Heikki Siikosen* piirustusten mukaisesti kaikki nämä puuttuvat oppisalit käsittäväksi. Vuoteen 1939 mennessä tuntuikin koulun taloudellinen asema edellisen rakennusvaiheen jäljiltä jo niin paljon tasaantuneen, että kesällä 1940 oli aikomus ryhtyä tähän laajennushommaan. Mutta talvisota teki tyhjäksi tämän niinkuin monta muutakin suunnitelmaa maassamme. Taloudelliset olosuhteet muuttuivat sen vaikutuksesta sellaisiksi, ettei ollut ajateltavissakaan mitään suuria rakennusryhtyksiä, ja lisäksi tuli se tavaton lisäy koulun oppilasmäärään, minkä Järvenpäähän ja sen ympäristöön sijoitetu siirtoväki aiheutti ja joka pakotti rinnakkaisluokkien perustamisen ja muuttamaan rakennussuunnitelmat aivan uudelle pohjalle.

Ensimmäinen rinnakkaisosastohan jouduttiin perustamaan jo syksyllä 1940 edellisenä syksynä talvisodan vuoksi keskeytynyttä lukuvuotta jatkettaessa. Ja lisää seurasi sitten jatkosodan aikana, niin että rinnakkaisosastojen luku lv. 1944—45 oli kuusi, yhdellä luokalla jo siis kaksikin. Saadakseen ne sijoitetuiksi oli vuokrattava lisähuoneita — niitä saatiinkin seurakuntatalosta kolme — ja järjestettävä loput iltapäivävuoroille. Vuoroluku on kyllä perin hankalaa varsinkin näin maalaisoloissa, jossa monien oppilaiden koulumatkat ovat riippuvaisia junista ja autojen kulkuvuoroista ja jossa kotimatkat iltapäivänsä ovat kaikkea muuta kuin miellyttävät. Mutta muutakaan mahdollisuutta ei ollut, sillä rakentamista ei voitu ajatellaakaan, aluksi rakennusaineiden puutteen ja sittemmin luotonsaantivaikeuksien vuoksi.

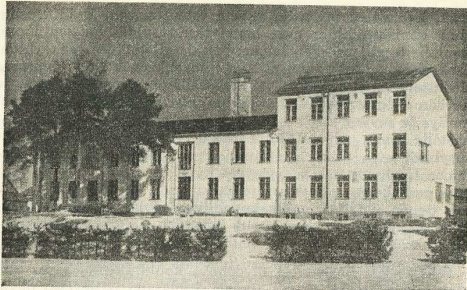
Vasta v. 1950 johtokunta katsoi tilanteen kehittyneen sellaiseksi, että rakentamista uskallettiin ruveta suunnittelemaan, varsinkin kun valtion talousarvioon luvattiin varata jokin summa yksityiskoulujen rakennuslainoiksi ja -avustuksiksi. Ja niinpä tilattiin prof. A. Pernajalta uudet piirustukset, jotka sisälsivät kolmikerroksisen lisäyksen pohjakerroksineen pääraennukseen — n. ½ osa sen entisestä pituudesta — sekä entisen kaksikerroksisen osan korottamisen yhdellä kerroksella. Täten saataisiin tarpeeksi suuret luokkahuoneet 15 luokalle — silmällä pitäen yhtä rinnakkaisluokkaa jokaiselle keskikoulu-luokalle — sekä muut tarpeelliset oppisalit ja huoneet. Kun kuitenkin kustannukset tällaisesta lisäyksestä olisivat nousseet ainakin 30 milj. markkaan, ei johtokunta uskaltanut ajatellaakaan tämän rakennussuunnitelman toteuttamista yhdellä kerralla, vaan ensin yllämainittua rakennuksen jatkoa ja sitten toisessa vaiheessa kaksikerroksisen osan korottamista. Näinkin järjestettynä tarvittaisiin luottoa n. 20 milj. mk. Mutta kun sitäkään ei saatu, ei v. 1950 päästy pitemmälle kuin näihin lisäpiirustuksiin ja suunnitelmiin.

Nyt alkoi kuitenkin jo paikkakuntakin liikehtiä, sillä koulurakennuksen ahtaudesta joutuivat lähinnä kärsimään järvenpääläiset, jotka riippumattomina junien ja autojen kulkuvuoroista sijoitettiin ensi sijassa iltapäivävuoroille. Mm. alkoi Keski-Uusimaanhan ilmestyä rakennushankkeen toteuttamista vaativia kirjoituksia, ja koulun johtokunnan kokoonkutsuuma oppilaiden vanhempien ja koulun ystävien neuvottelukokous asetti toimikunnan harkitsemaan tarvittavan rahasumman kokoon saamista. Se suunnittelikin useita eri kohtia käsittävää ohjel-

man, jota sitten yritettiin ruveta toteuttamaan. Eräiltä osilta siinä onnistuttiinkin: mm. henkivakuutusyhtiö *Salama* lupasi koululle 5 milj. markan lainan, koulua ylläpitävän osakeyhtiön osakepääoman korottamista 1 milj. markkaan koskeva alustava tiedustelu antoi hyviä toiveita päämäärän saavuttamisesta, ja kevään kuluessa järjestetty vappujuhla, myyjäiset, jätteenpaperin keräys ja myynti sekä mannekiininäytös antoivat rakennushastolle hyvän pohjan. Mutta kaikki rahalaitokset, niin vakuutusyhtiöt kuin eläkekassatkin, joiden puoleen kääntyttiin, *Salamaa* lukuunottamatta, pysyivät kylminä asiallemme. Eivätpä edes paikalliset pankitkaan, joilta kultakin oli pyydetty 1 milj. mk tämän yhteisen paikkakunnallisen sivistyslaitoksen tukemiseksi, katsoneet voivansa sitä järjestää. Ja niin raukesi koulun lisärakennushanke taas siltäkin vuodelta.

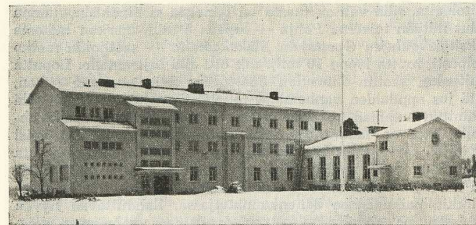
Eräs tärkeä korjaus ja täydennys koulurakennuksessa kuitenkin sinä kesänä saatiin aikaan. Juhlasalin lattiatasot olivat näet — nähtävästi riittävän ilmanvaihdon puutteessa — niin mädäntyneet, että lattiaa oli purettava ja alusta varustettava sora- ja sementtitiäytteellä. Samassa yhteydessä suoritettiin myös eräs tärkeä uudistus silloisen taloudenhoitajan pankinjohtaja G. M. *Ikosen* ehdotuksesta ja valvonnan alaisena: näyttämön alle rakennettiin uusi voimistelupukuhuone entisen näyttämön päällä sijainneen tilalle ja suihkuhuone, jota jo varsin kipeästi oli kaivattu. Täten voitiin näyttämön päällä sijaitseva entinen pukuhuone ottaa yhdeksi lisäluokkahuoneeksi. Juhlasalin alusta varustettiin myös penkkien, tuolien ja näyttämökulissien varastohuoneeksi, jommoisesta siihen asti oli ollut aivan huutava puute.

Vielä yksi vuosi oli odotettava, ennenkuin po. rakennushanketta voitiin todella ryhtyä toteuttamaan. Tällä kertaa sen teki mahdolliseksi *Kordelinin säätiön* lupama 16 milj. markan laina, jonka takaajaksi *Järvenpään kauppa* suostui. Mutta vielä uupui tarvittavasta summasta — 20 milj. mk — useita miljoonia. Nyt tulivat avuksi mm. ympäristön metsänomistajat ja kuorna-autojen omistajat. Edelliset lahjoittivat n. 2 000 kuutiokulmaa tukkeja, jotka koulun pihalla sahattiin laudoiksi ja lankuiksi, ja jälkimmäiset sitoutuivat ajamaan useita kymmeniä kuormia rakennushiekkaa. Lisäksi suunniteltiin julkaistavaksi *Järvenpään* kehitystä kauppalaksi valaiseva teos, jonka antamat tulot sekä myynnistä että ilmoituksista käytettäisiin rakennusrahaston kartuttamiseksi. Täten laskettiin saatavan

Koulutalo järven puolelta nähtynä neljännen rakennusvaiheen jälkeen v. 1952—53.

kokoon summa, joka tarvittaisiin ensimmäisen rakennusvaiheen toteuttamiseksi. Ja niinpä sitten kun Kouluhallitus oli hyväksynyt lisärakennuksen piirustukset ja kauppalan rakennustoimisto oli antanut rakennusluvan, tosin sillä ehdolla, että rakentamiseen saataisiin työttömyyden torjumista silmällä pitäen ryhtyä vasta syksyllä, päästiin elokuun lopulla käsiksi itse rakennustyöhön. Se jaettiin osaurakkoihin siten, että rakennuksen kellarikerrosta varten tarpeelliset kaivutyöt oiti hoitakseen rakennusmestari *Heikkilä* Helsingistä, itse varsinaisen rakennustyön helsinkiläinen *Vasa Oy* (rakennusmestari Ilmari Eropelto ja Veijo Olin), vesijohtotyöt *Etelä-Suomen Putki Oy*, sähkötyöt *Tuusulan-Keravan sähkölaitos* ja maalaustyöt maalari *Suominen*. Sellaisella tarmolla, voitaisiinpä sanoa antamuksella hoiti jokainen urakoitsija työmiehineneen osansa, että tapahtui, mitä tuskin kukaan uskoi mahdolliseksi: sateisesta ja rakennustöiden kannalta mahdollisimman epäedullisesta syksystä huolimatta uusi rakennus oli kevätlukukauden alkuaan mennessä sellaisessa kunnossa, että siinä voitiin koulutyö aloittaa, tosin samanaikaisesti kuin vielä monet rakennus- ja sähkömiehet töitään lopettelivat. Vain rakennuksen ulkorakennus ja sisustustyöt (lattioiden päällystäminen, seinien, ikkunoiden ym. maalaaminen) jäivät kesällä suoritettaviksi.

Koulutalo viidennen rakennusvaiheen jälkeen syksyllä v. 1953.

Täten siis päästiin vihdoinkin siihen, mitä niin koulun opettajien ja oppilaiden kuin lasten vanhempien taholta oli vuosikausia toivottu ja odotettu, nim. että iltapäivävuorot voitiin lopettaa ja koulun opetustyö keskittää saman katon alle. Myös saatiin tässä rakennusvaiheessa toteutetuksi eräitä opetustyön kannalta katsoen tavattoman tärkeitä uudistuksia: tarkoituksenmukainen luonnontiedesali ja opetusvälinehuoneet (3 kpl), kemiallinen laboratorio ja opetuskeittiö sekä avara ja valoisa opettajainhuone ja kansliahuone.

Mutta kun kouluun pyrkijäin lukumäärä oli vuosi vuodelta kasvanut kohoten jo parina viime vuotena 160—180:een, joten oli täytynyt ruveta perustamaan erälle luokille B-osastojen lisäksi vielä C-osastojakin, niin täytyi johtokunnan heti saatuaan em. vaiheen päätökseen ruveta suunnittelemaan viimeistä rakennusvaihetta, siis kaksikerroksisen osan korottamista yhdellä kerroksella, johon voitaisiin sijoittaa paitsi kaksi luokkahuonetta, myös toinen luonnontiedesali. Ja kun vielä lisäksi »Nahkalinna» oli osoittautunut niin hataraksi, ettei sen korjaamiseen olisi kannattanut ryhtyä, päätti johtokunta, mikäli riittävästi luottoa saataisiin, rakennuttaa erillisen pienemmän rakennuksen, johon tulisi vahtimestarin asunto ja tyttöjen käsityöluokka sekä pohjakerrokseen veistosali pojille käyttäen tähän rakennukseen niin paljon kuin mahdollista hajoitettavan »Nahkalinna» aineksia.

Taaskin oli rahat tarkoitukseen saatava yksityisiltä raha-

*) Vain yksi luokka jäi vielä työskentelemään "Nahkalinnaan".

laitoksilta, sillä valtion tuesta tai lainoista ei tänäkään vuonna ollut mitään toiveita. Pohja — lupaus 5 milj. markan luotosta Yksityskoulujen Opettajain Eläkekassalta — saatiinkin melko helposti, mutta loppu 10 milj. mk otti sitä lujemmalle. Lopulta kuitenkin saatiin Tuusulan Säästöpankki suostumaan siihen, että jos oppilaiden vanhemmat tallettaisivat kesän aikana yllä mainitun summan po. rahalaitokseen sillä nimenomaisella ehdolla, että se lainattaisiin yhteiskoululle, niin pankki voisi myöntää tarvittavan luoton. Kiertokirje, joka tämän johdosta oppilaiden vanhemmille lähetettiin, antoiinkin siitä huolimatta tai ehkä juuri sen vuoksi, että se aiheutti jonkin verran polemiikkia paikallisessa äänenkannattajassa, ilahduttavan hyvän tuloksen: po. ehdolla talletettuja oppilaiden vanhempien säästöjä kertyi pankkiin n. 11 milj. mk. Ja niinpä voitiin taas kesällä 1953 ryhtyä suorittamaan päärakennuksen viimeistä rakennusvaihetta, joka valmistui marraskuun alkuun mennessä käyttökuntoon. Järvenpään Osuuskassan myöntämän 2 milj. markan turvin saatiin kesän kuluessa pystyyn myös vahtimestarin asunto, poikien veistosali ja tyttöjen käsityöluokka.

Siltä varalta, että yllämainittu vetoomus oppilaiden vanhempiin ei olisi tuottanut riittävän suurta summaa, esitettiin niiden oppilaiden vanhemmille, joilla ei olisi suurempia talletettavia säästöjä, toivomus, että he lainaisivat koululle korottomina lainoina vähintään 10 000 mk siksi ajaksi, kun heidän lapsensa on koulun oppilaana. Saman suuntainen toivomus esitettiin myös

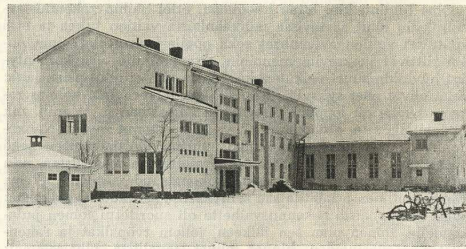

Vahtimestarin asuntorakennus veisto- ja käsityösalineen, rakennettu osaksi puretun "Nahkalinnan" aineksista.

koulumme entisille oppilaille, vain sillä erotuksella, että he saisivat lainasummansa takaisin 3—4 vuoden kuluttua. Yli puolitoista milj. markkaa kertyi tälläkin tavalla rakennushastoon. Edellämainittu Järvenpää-teos »Koulujen kauppalaa» taas on tähän mennessä antanut nettotuloa yli 650 000 mk, vaikka myymättä vielä onkin n. 1 500 kpl.

Täten saatiin siis syksyllä 1953 päätökseen eräs vaihe koulumme elämässä, joka alkoi kesällä 1930 ja jota voisimme kutsua rakennuskaudeksi.¹⁾ On mielenkiintoista todeta, että ensimmäinen yleistarkastuksen suorittaja rehtori M. A. Jacobsson saattoi syksyllä 1930 todeta, että tällä pari vuotta aikaisemmin perustetulla koululla oli jo oma silloista tarvetta tyydyttävä rakennus ja että viimesykyinen tarkastaja, kouluneuvos Otto Lakka, puolestaan ilmaisi mielihyväänsä siitä, että koululla oli taaskin sen valtavana kasvusta huolimatta riittävät ja tarkoituksenmukaiset omat suojat käytettävänä.

¹⁾ Mikäli kouluun pyrkijän lukumäärä edelleen pysyy sellaisena kuin se on ollut viime vuosina, ja uusia rinnakkaisosastoja täytyy perustaa, on ilmeisesti koulun päärakennusta vieläkin jatkettava. Edelleen saattaa koulun suunnattomasti kasvanut oppilasmäärä pakottaa suuremman julkaisun rakentamiseen, jolloin myös eräs suuri tähänastinen puute — vain yksi voimistelusal — poistuu.

Koulutalo viidennen rakennusvaiheen jälkeen lähempää nähtynä.

Koulun talous.

Edellisestä on jo selvinnyt, miten lupaava koulun taloudellinen asema oli silloin, kun se aloitti toimintansa, miten tilanne tässä kohden muuttui miltei toivottomaksi jo ensimmäisen lukuvuoden kevätlukukaudella pulakauden alkaessa ja miten johtokunta siitä huolimatta rohkeasti, vaikkakin varovaisesti lähti suunnittelemaan koulun jatkovaa toimintaa pannen alulle mm. oman koulurakennuksen. Edelleen olemme nähneet, miten tätä rakennustoimintaa sitten jatkettiin ennen sotia pala palalta kolmessa vaiheessa sitä mukaa, kuin luokkien lukumäärä lisääntyi, kunnes koululla oli »Nahkalinna» mukaan luettuna kahdeksan luokan tarpeita jotenkuten tyydyttävät huoneistot käytettävissä.

Olisi luullut, kun ottaa huomioon, ettei näihin rakennustarpeisiin ollut saatavissa minkäänlaista valtion tukea ja että vuotuiset valtion avustukset sekä oppilasnaksutulot nipin napin riittivät juokseviin menoihin, että koululle olisi kerääntynyt hyvinkin suuri velkatakaakka. Mutta niin ei ollut asian laita; velat olivat näet syksyllä 1953, siis sen jälkeen kun kolmas rakennusvaihe oli loppuun suoritettu, ainoastaan n. ½ milj. mk siitä huolimatta, että koulu oli v. 1932 ostanut myös »Nahkalinna» siihen kuuluvine melko suurine tonttialueineen sekä lisäksi pari pienempää päätönttiä kokonaisuudessaan oli 1,7 ha. Tämä edullinen asiainlta saa selityksensä seuraavista seikoista: kaksi ensimmäistä rakennusvaihetta oli suoritettu toinen pulakaudella, toinen pian sen jälkeen, jolloin tvö-palkat ja rakennusten tarveaineiden hinnat olivat tavallista alhaisemmat; urakkasopimusten teossa ja rakennustyön valvonnassa edusti-

vat koulua sellaiset rakennusalan asiantuntijat kuin urakoitsija Aug. Nystén ja pankinjohtaja Pekka Siimes.¹⁾

Mitä muuten tulee koulun tulojen ja menojen pysyttämiseen tasapainossa, on huomattavaa, että sitä kyllä vaikeutti koulun erikoisuonteinen ohjelma, joka edellytti kaikilla keskikoulu- luokilla ja vielä VI luokallakin — voimistelutunteja lukuunottamatta — kahta sellaista oppituntia viikossa, joina työillä ja pojilla oli eri opettaja: tyttöillä käsityöiden ja kotitalouden ja pojilla ns. sovellettuja aineiden opettaja. Myös aiheuttivat po. aineet tavallista suurempia rakennuskustannuksia sen takia, että tytöille tarvittiin opetuskeittiö ja pojille kemiallinen laboratorio. Mutta toisaalta taas koululla oli talvisotaan asti myös jonkin verran tavallista suurempi valtionapu. Edelleen on muistettava, että oppilaiden vanhemmat lahjoittivat koululle ensimmäisinä vuosina lastensa tarvitsemat pulpetit, että he ja muut koulun ystävät olivat myös monella tavalla mukana avustamassa rakennustoimintaa varien tarvittavien varojen hankinnassa ja että eräät oppilaiden vanhemmat antoivat koululle lainaksi kuka suuremman, kuka pienemmän summan. Vähäsenä lisätulona oli myös se 50 000 mk, mikä saatiin myymällä Järvenpään Yhteiskoulu Oy:n osakkeita, jolle koulutalon omistusoikeus siihenastiselta kannatusyhdistykseltä v. 1936 siirtyi. Tietysti myös verraten vähäinen rakennusvelka ja siitä johtuvat suhteellisen pienet korkomenot helpottivat menojen pitämistä tasapainossa. Mutta siitä huolimatta koulu joutui varsinkin niinä vuosina, jolloin valtionavut pula-ajan vuosiksi alennettiin, taloudessaan sangen kireälle, jopa eräinä vuosina niin kireälle, että opettajakunta katsoi velvollisuudekseen keventääkseen koulun taloudellista asemaa vapaaehtoisesti tyytyä 10 % aikaisemmin sovittua alhaisempaan palkkaan.

Melko hyvä koulun taloudellinen asema oli sittenkin vuoteen 1940 asti. Mutta silloin tilanne nopeasti muuttui joutuessa sodistamme ja niiden seurauksista, jotka voidaan luonnehtia sanoilla: menot kasvoivat valtavasti, mutta tulot eivät lisääntyneet samassa suhteessa. Menojen kasvua aiheutti 1) rinnakkaisluokkien perustaminen, mikä johtui aluksi paikkakunnalle asettuneesta siirtoväestä ja sittemmin paikkakunnan taloudellisesta vaurastumisesta ja sen aiheuttamasta lasten yleisemmästä kouluttamisesta; 2) inflaation aikaansaama opetta-

¹⁾ Esimerkkinä siitä, miten halvalla ensimmäiset koulurakennuksen osat saatiin pystyyn, sopinee mainita esim. toinen rakennusvaihe, joka tuli maksamaan ainoastaan n. 200 000 mk.

jain ja koulun muun henkilökunnan palkkamenojen sekä lämmitys-, valaistus- ym. kustannusten nousu. Myös asepalveluksessa olevien opettajain sijaisten palkkaaminen aiheutti koululle huomattavia lisämenoja. Tulojen puolella sen sijaan ei tapahtunut vastaavaa nousua: valtionavut näet kohosivat melkoista hitaammin kuin rahan arvo aleni, ja erikoisen raskaana tämä valtionavustusten riittämättömyys tuntui rinnakkaisluokkien kohdalla, joiden valtionapu oli ainoastaan n. 65 % varsinaisten luokkien valtionavusta. Myöskään oppilasmaksutulot eivät kohonneet menojen lisääntymistä vastaavassa määrässä, sillä nekin olivat sota-aikana säännöstelyn alaisia.¹⁾ Sitä paitsi rinnakkaisosastot olivat oppilasluvultaan varsinaisia luokkia pienempiä.

Niinpä olikin seurauksena näistä epäedullisista tekijöistä, että tilinpäätökset näinä vuosina melkein poikkeuksetta osoittivat vajausta aiheuttaen tietyt velkojen kasvua siitä huolimatta, että v:n 1936 jälkeen ei minkäänlaista rakennustoimintaa ollut ja että asiaankuuluvia rakennusten korjauksiaakaan ei voitu suorittaa. Tämä käy selvälle seuraavista koulun velkoja eri tilivuosina osoittavista numeroista:

1939—40	620 094 mk	47—48	1 324 157 mk
41—42	665 869 „	48—49	1 499 224 „
44—45	785 036 „	49—50	1 578 849 „
45—46	851 789 „	50—51	2 716 257 „
46—47	1 246 837 „	51—52	4 508 708 „

Mutta niin korkeiksi kuin koulun velat tilivuoteen 1951—52 mennessä olivatkin nousseet, ne olivat kuitenkin vielä sängen kohtuulliset niihin summiin verraten, mihin ne nyttemmin ovat kohonneet kahden viimeisen rakennusvaiheen jälkeen: tilivuoden 1952—53 lopussa yli 25 milj. mk ja v:n 1953 päättyessä n. 41 milj. mk. Kun koulun velkojen korkomenojen, jotka vielä v. 1951—52 olivat ainoastaan 125 382 mk ja 1952—53 1 273 921 mk, nyt on laskettu kohoavan n. 2 573 000 mk:aan vuodessa, on selvää, miten ratkaiseva merkitys oppilaitoksen vastaiselle taloudelle on sillä »joululahjalla», minkä se vähää ennen viime joulua sai, nim. sillä, että Valtioneuvosto oli Kouluhallituksen

¹⁾ Kun lukukausimaksut vuosina 1928—32 olivat 400 mk sekä vuosina 1933—39 500 mk, niin ne vielä v. 1946—47 olivat lukulohkolla 2 000 ja keskikoululohkolla 1 500 mk. Vasta v. 1951—52 ne saatiin korottaa 6 000 ja 5 000 mk:aan.

lausunnon mukaisesti hyväksynyt sen keskikoululuokkien osalta ns. *kaksioisyhteiskouluksi*, joka merkitsee sitä, että keskikoulun viidelle rinnakkaisosastolle on myönnetty sama valtionapu kuin varsinaisillekin luokille. Täten koulun valtionapu kohoaa kuluvasta tilivuodesta lähtien yli 1 milj. mk:lla vuodessa. Ellei näin olisi tapahtunut, olisi lukukausimaksuja täytynyt korottaa usealla tuhansilla markoilla, ja siitä huolimatta koulu olisi saanut ehkä vuosikausia taistella suurissa taloudellisissa vaikeuksissa.

Voimmepä näin ollen todeta, että tässä viimeisessä rakennusvaiheessa koulun nykyinen johtokunta rohkealla ratkaisullaan, ryhtymällä viemään päätökseen koulun rakennussuunnitelmaa, turvasi koulun normaalin toiminnan ja kehityksen, sillä tuollaisen kaksioisyhteiskouluoikeuden yhtenä ehtona olivat nimenomaan riittävät ja tarkoituksenmukaiset rakennukset: Tämä ratkaisu on verrattavissa ensimmäisen johtokunnan v. 1929 tekemään päätökseen ryhtyä rakentamaan koululle omaa rakennusta, mikä silloin teki mahdolliseksi laitoksen jatkuvan toiminnan ja sen kehittymisen tällaiseksi suurkouluksi, jommoisena sen nyt näemme.

Puheen ollessa koulun taloudesta on kiitollisuudella mainittava myös kuntien sille antama taloudellinen tuki. Tuusulan kunnan avustukset ovat jo useina vuosina olleet yli 100.000 mk ja Järvenpään kauppalan apuraha on tänä vuonna kohonnut 500.000 markkaan. Mäntsälän kunnan avustukset, jotka viidentoista ensimmäisen vuoden kuluessa olivat varsin huomattavat, ovat niinkuin hyvin ymmärrettävää supistuneet sen jälkeen kun sinne perustettiin oma kunnallinen keskikoulu. Myös Terijoen siirto-kunta, jonka keskus oli Järvenpäässä, tuki siihen asti kuin sen toiminta lakkasi, kouluamme suorittamalla vuosittain terjokelaisten vapaaoppilaiden koulumaksuja vastaavan avustuksen.

Koulun johtokunta ja vanhempien neuvosto.

Yksityisoppikoulujen johtokuntien monilukuisista tehtävistä on epäilemättä vaikein ja suuritöisin koulun rakennustoiminnan ja talouden hoitaminen. Näin on ollut asianlaita Järvenpään Yhteiskouluksakin. Se, mitä edellisissä luvuissa koulun perustamisesta, rakennustoiminnan suunnittelusta, rahoittamisesta ja ohjaamisesta sekä koulun taloudenhoidosta on sanottu, riittää osoittamaan, että koulullamme on ollut koko tämän 25 vuoden ajan johtokunta, jolle on ehdottomasti annettava korkein arvostus kaikkien näiden tehtävien hoitamisesta. Ilman palkkaa¹⁾ se on suorittanut työn, johon, jos olisi ollut kysymyksessä jokin kunnan tai valtion laitos, olisi täytynyt käyttää miljoonia markkoja. Onhan Järvenpään Yhteiskoulun johtokunta kokonaisuudessaan tai sen työvaliokunta pitänyt näiden 25 vuoden kuluessa 472 kokousta, joissa pöytäkirjan pykälä on karttunut kaikkiaan 1 738. Ja tähän tulevat vielä lisäksi kannatusyhdistyksen ja osakeyhtiön yhteensä 48 kokousta, joissa niissäkin tavallisesti juuri johtokunnan jäsenet ovat olleet läsnä ja joissa on käsitelty pöytäkirjan pykälän mukaan laskien 347 asiaa.²⁾

Erikoisella kiitoksella on mainittava myös se ymmärtävä tapa, millä johtokunta on suhtautunut koulun opettajistoon kysymyksen ollessa sen taloudellisista eduista. Tuntiopettajat on otettu vakinaisiksi opettajiksi, vaikka palkkausmenot tämän johdosta ovatkin kohonneet, tavallisesti niin pian kuin heidät on todettu tehtävänsä pystyviksi ja koulun henkeen sopeutviksi. Ja kun yksityiskoulujen palkkaus aikaisemmin oli huomattavasti jäljessä valtion koulujen palkkauksesta, niin Jär-

¹⁾ Vain taloudenhoitajalla on ollut mitätön korvaus hänen holdettavanaan olleesta kirjanpidosta.

²⁾ Koneella kirjoitetun pöytäkirjan sivuja on tänä aikana kertynyt 753.

venpään Yhteiskoulussa monissa tapauksissa otettiin käytäntöön sen vaikeasta taloudellisesta tilasta huolimatta valtion kouluissa noudatetut palkkausnormit jo ennen kuin niistä valtiollaan taholta annettiin määräyksiä. Niinpä myös johtokunnan ja opettajiston välit ovat koulussa olleet koko ajan hyvät. Mitään mainittavia hankauksia ei niiden välillä ole sattunut.

Johtokunnan jäsenluku, joka aluksi määräyttiin melko suureksi — 12 vakinaista ja 6 varajäsentä — jotta siinä saataisiin mikäli mahdollista kaikki koulupiirin eri puolet edustetuiksi, supistettiin helpottaakseen johtokunnan koole saamista v. 1938, ts. sen jälkeen kun koulu oli saavuttanut täysin vakiintuneen aseman, kuuteen vakinaiseen ja kolmeen varajäseneseen, joista vielä viimeksimainitutkin noudattaen Kouluhallituksen antamia ohjeita v. 1952 karsittiin.

Ensinmainittuna ajanjaksona, siis johtokunnan ollessa 18-jäseninen — silloin kutsuttiin aina varajäsenetkin kokouksiin — olivat johtokunnan jäseninä seuraavat henkilöt:

Johtokunnan jäsenet vuosina 1928—38.

Siimestö, Pekka, pankinjohtaja	v.v. 1928—38
Seppä, Väinö, pankinjohtaja, kanttori	„ 1928—35
Järvi, Lauri, kirjanpitiäjä	„ 1928—38†
Kitunen, Ella, lehtori	„ 1928—38
Nystén, August, urakoitsija	„ 1928—35†
Ojamo, Oskari, maanviljelijä	„ 1928—33
Purola, Jussi K., johtaja	„ 1928—38
Tammilehto, Lyyli, emäntä	„ 1928—33
Taitto, Väinö, kansakoulunopettaja	„ 1931—38
Harjanne, Yrjö, maisteri	„ 1931—32
Rinne, Martti, pienviljelijä	„ 1931—38
Tähtelä, S., konttoripäällikkö	„ 1931—38
Väänänen, Kalle, yliopettaja	„ 1931—38
Huikkola, Ville, maanviljelijä	„ 1931—35
Järvinen, Siiri, kansakoulunopettaja	„ 1931—38
Vuori, Fr., maanviljelijä	„ 1932—35
Vainio, Väinö, kansakoulunopettaja	„ 1933—38
Nikula, Juho, osuuskassanhoitaja	„ 1933—38
Eho, Esko, maanviljelijä	„ 1935—38
Herlevi, Henrik, tilanomistaja	„ 1935—38
Svinhufvud, E. G., yliopettaja	„ 1935—38
Vehanen, Laina, lehtori	„ 1936—38

Niinkuin edelläolevasta näkyy, oli näissä johtokunnan jäsenissä 9 sellaista, jotka melkein koko ajan ovat siihen kuuluneet ja jotka, kuten johtokunnan kokousten pöytäkirjoista näkyy, olivat myös jotenkin säännöllisesti mukana johtokunnan kokouksissa. Juuri nämä henkilöt muodostivat sen johtokunnan kantajoukon, jonka toiminnasta koulun kehittyminen ratkaisevasti riippui. He myös sitten, kun johtokuntaa supistettiin, pysyivät kuten seuraava luettelo osoittaa kuolemantapauksia ja toiselle paikkakunnalle siirtymisiä lukuunottamatta johtokunnan jäseninä koko tuon toisen ajanjakson.

Urakoitsija August Nystén, johtokunnan jäsen vv. 1928—35, taloudenhoitaja vv. 1929—35.

Johtokunnan jäsenet vuosina 1938—53.

Herlevi, Henrik, tilanomistaja	vv. 1938—42
Vainio, Väinö, kansakoulunopettaja	„ 1938—43
Kitunen, Ella, lehtori	„ 1938—44
Siimestö, Pekka, pankinjohtaja	„ 1938—45†
Taitto, V., kansakoulunopettaja	„ 1938—50
Lahtinen (Rautalahti), Yrjö, johtaja	„ 1938—
Vehanen, Laina, lehtori	„ 1938—
Väänänen, Kalle, yliopettaja	„ 1938—52
Purola, Jussi K., johtaja	„ 1938—51†
Kylänpää, Aarne, maanviljelijä	„ 1941—49
Svala, Viljo, kirvesmies	„ 1943—
Heininen, F. J., kansakoulunopettaja	„ 1944—
Mutru, Väinö, rovasti	„ 1945—50
Ikonen, G. M., pankinjohtaja	„ 1949—52
Ignatius, Kerttu, maisteri	„ 1950—52
Valasma, Kalle, johtaja	„ 1950—
Nuutilainen, Mauno, pankinjohtaja	„ 1952—53

Rovasti Väinö Mutru, johtokunnan puheenjohtaja vv. 1945—50.

Toimitusjohtaja K. Valasma, johtokunnan puheenjohtaja v:sta 1950 ja taloudenhoitaja v:sta 1952.

Aivan erikoisen raskaita, paljon huolta ja vaivaa aiheuttavia sekä aikaa kuluttavia ovat olleet johtokunnan puheenjohtajain ja taloudenhoitajain tehtävät. Monia satoja työtunteja heiltä on sen lisäksi, mitä osanotto kokouksiin on vaatinut, kulunut koulun raha-asioiden järjestämiseen sekä rakennustöiden suunnitteluun ja valvomiseen. Mutta niinpä Järvenpään Yhteiskoululla onkin ollut omni saada johtokuntansa puheenjohtajiksi ja taloudenhoitajiksi miehet sellaiset, jotka eivät ole vajojaan eikä aikaansa säästäneet, silloin kun on koulun asioiden hoito ollut kysymyksessä.

Puheenjohtajia koulun johtokunnassa onkin tänä 25 vuoden aikana ollut vain kolme:

pankinjohtaja Pekka Siimestö	vv. 1928—45
rovasti Väinö Mutru	„ 1945—50
johtaja Kalle Valasma	v:sta 1950—

Mikä osuus ensinmainitulla oli koulun ensimmäisten rakennusvaiheiden ja viimeksimainitulla kahden viimeisen rakennusvaiheen hoitamisessa, on jo edellä esitetystä käynyt

selville. Liikemiehinä ja rakennuskysymyksiin perehtyneinä ja niistä suorastaan innostuneina he olivat aivan kuin luodut siihen tehtävään, mikä heidän osakseen näinä koulun varsinaisina rakennuskausina lankei. Rovasti Mutrun raskaana velvollisuutena taas oli huolehtia koulun asioista aikana, jolloin sodat ja inflaation peikko niin monella tavalla pahasti pyrkivät koulumme normaalia elämää häiritsemään. Silloin oli lukemattomissa tapauksissa — eikä suinkaan vähemmän opettajain kannalta asiaa katsottaessa — hänen entisenä oppikoulunopettajana hankkimansa tämän alan tuntemus kuin myös hänen jäsenytensä Yksityisoppikoulujen Liiton johtokunnassa suureksi hyödyksi koulullemme näinä raskaina aikoina.

Koulumme taloudenhoitajina taas ovat toimineet:

konttoripäällikkö Lauri Järvi	vv. 1928—29
urakoitsija Aug. Nystén	„ 1929—36
pankinjohtaja Pekka Siimestö	„ 1936—45
johtaja Jussi Purola	„ 1945—49
pankinjohtaja G. M. Ikonen	„ 1949—52
johtaja K. Valasma	„ 1952—

Edellämainituista taloudenhoitajista pankinjohtaja Pekka Siimestö ja johtaja K. Valasma ovat hoitaneet samanaikaisesti myös johtokunnan puheenjohtajan tehtäviä.

Vanhempainneuvoston tehtävät koulussamme ovat supistuneet sangen vähin — pääasiassa vapaa-oppilasoikeuksien ja maksualennusten myöntämiseen vähävaraisille oppilaille yhdessä johtokunnan kanssa — sillä mitään sellaisia tapauksia koulussa ei ole sattunut, joissa lasten vanhempien olisi tarvinnut vanhempainneuvoston välityksellä esittää koulun johdolle tai opettajille joitakin toivomuksia. Yleensä voimme todeta toisaalta lasten vanhempain, toisaalta kou-

Johtaja Jussi K. Purola, vanhempainneuvoston jäsen vv. 1928—32, johtokunnan jäsen vv. 1928—51, taloudenhoitaja vv. 1945—49.

lun johdon ja opettajiston välillä vallinneen hyvän yhteisymmärryksen.

Kolmessa tapauksessa on kuitenkin koulun taholta haluttu kuulla myös vanhempainneuvoston mielipidettä: silloin kun Kouluhallitus tiedusteli kaikkien maamme oppikoulujen opettajien ja vanhempainneuvostojen kantaa oppilaiden tupakanpolto- sekä toisen kerran oppi- ja kansakoulujen loma-aikakysymyksessä. Edelleen rehtori halusi kuulla, ovatko vanhempainneuvoston jäsenet huomanneet oppilaiden vanhempien jollain tavoin arvostelevasti suhtautuneen ns. ylimääräiseen opetukseen, jota rehtorin toimesta on pientä kurssimaksua vastaan järjestetty varsinkin kielissä. Tällöin oli mielenkiintoista kuulla, että vanhempainneuvoston jäsenillä ei ollut muuta kuin hyvää sanottavana tällaisesta järjestelystä kuin myös että muidenkin oppilaiden vanhempien taholla on hyvin suopeasti asiaan suhtauduttu ja pidetty sitä erittäin kiitettävänä, koska maalaisloissa on sangen vaikeata saada yksityisopetusta sellaisille oppilaille, jotka sitä tarvitsevat.

Niinkuin seuraavasta luettelosta näkyy, ovat useimmat vanhempainneuvoston jäsenet, jotka aluksi Tuusulan kunnan ja v:sta 1950 lähtien Järvenpään kauppalan valtuusto on valinnut, olleet muutamaa poikkeusta lukuunottamatta tässä toimessa korkeintaan vain yhden kolmivuotiskauden, koska yleensä on katsottu, että henkilö soveltuu vanhempainneuvoston jäseneksi vain niin kauan, kuin hänellä on omia lapsia koulussa.

Kouluneuvos Yrjö Lämsiluoto, ensimmäisen vanhempainneuvoston puheenjohtaja vv. 1928—45, uskonnonopettaja vv. 1928—32 ja koulun uskollinen ystävä koko 25-vuotiskauden ajan.

Vanhempainneuvoston jäsenet.

Länsiluoto, Yrjö, kansanopistonjohtaja	vv. 1928—34
Harjanne, Etti, rouva	1928—32
Peuramo, August, maanviljelijä	1928—30
Purola, Jussi K., johtaja	1928—32
Suvanto, Elli, rouva	1928—30
Järvinen, Siiri, kansakoulunopettaja	1930—45
Kokkonen, Taneli, työnjohtaja	1930—32
Talvela, Kauno, maanviljelijä	1932—45
Ikonen, Yrjö, veistonopettaja	1933—48
Merinen, Helmi, rouva	1933—45
Kitunen, Emil, tohtori	1935—41
Toikka, Elin, rouva	1941—45
Virtanen, Ahti, toimitsija	1945—50
Nurminen, Martta, rouva	1945—50
Pirnes, Yrjö, jälkinäytelmäkirjuri	1945—46
Rautalahti, Yrjö, johtaja	1945—48
Jokinen, Lauri, kauppias	1946—48
Peusa, Uno, johtaja	1948—49
Roine, Väinö, työnjohtaja	1948—51
Vahervaara, Erkki, pankinjohtaja	1948—50
Kajanoja, Paavo, tohtori	1949—50
Hilli, Aarne, tohtori	1951—
Helenius, Paavo, varastonhoitaja	1951—
Härme, Väinö, insinööri	1951—52
Leppäranta, Lauri, varastoapulainen	1951—
Härme, Tyyni, kansakoulunopettaja	1952—
Lyöri, Arvo, murari	1952—

fil. maist. Väinö Kyrö, suomenkielen ja kirjallisuuden lehtori v:sta 1937, Teinikunnan kuraattori vv. 1945—49 ja koulun rehtori v:sta 1953 jakamassa luokkien välisten taidekilpailujen palkintoja.

Koulun opettajat ja muu henkilökunta.

Koulullamme on ollut se onni, että suuri osa opettajista on ollut joko paikkakuntalaisia tai henkilöitä, joita ovat olleet paikkakuntaan sitomassa muutkin siteet kuin koulu. Tämä oli erittäin tärkeää varsinkin niinä kahtena vuotena, jolloin koulu ei vielä nauttinut valtionapua. Edelleen sillä oli merkitystä siihen aikaan, jolloin eräiden aineiden opettajista, esim. pätevästä matematiikan opettajista maassamme oli suuri puute. Valtionkoulujen paremmat palkkaedut ja eräiden yksityiskoulujenkin päteville opettajilleen lupaamat korkeat palkat eivät jaksaneet houkuttaa opettajiamme jättämään kouluaan pulaan. Tietysti myös pääkaupungin läheisyys samoin kuin edellisessä luvussa mainittu johtokunnan palkkaospolitiikka oli omiaan vaikuttamaan samaan suuntaan. Niinpä koulullamme onkin ollut onni saada palvelukseensa ja myös pitää palveluksessaan nuoria, muodollisestikin päteviä ja tehtävänsä innostuneita opettajia. Täten onkin opettajanvaihdoksia koulussa tapahtunut, ellemmä ota lukuun sota-aikaa ja sen aiheuttamia poikkeuksellisia oloja, harvinaisen vähän. Tämä näkyy lähemmin seuraavasta:

Lv. 1952—53 toimineista opettajista (18 vakinaista ja 12 tuntiopeettajaa) on ollut koulun palveluksessa

Opettajakunta lv. 1931—32 silloisessa kanslassa; puuttuu voimistelunop. Veijo Kokkonen, maist. Yrjö Länsiluoto, piirustuksenop. Marja Mieho ja maist. Ester Purola.

vähintään 20 vuotta:

V. Raevuori fm., rehtori, v:sta 1928: kansantalous, poikien sovellettu luonnonhistoria ja pikakirjoitus.
Ester Kokkonen (Purola) fm., vl,¹⁾, v:sta 1928: historia ja alkuvuosina suomenkieli.
Ilta Kokkonen (Salokoski fm., nl,¹⁾, vararehtori, v:sta 1929: matematiikka ja luonnonoppi.
Aune Miettinen (Pulkinen) fm., vl., v:sta 1933: ruotsin- ja englanninkieli.
Elli Tourunen (Attila) laulunopettaja, v:sta 1930: laulu ja musiikkioppi, konekirjoitus sekä vv. 1930—50 kaunokirjoitus.
Eva Backman sac.min.c., vl., v:sta 1932: uskonto.
Heino Kokkonen fm., vl., vv. 1933—42 sekä uudelleen v:sta 1946: matematiikka ja luonnonoppi.
Liisa Toivonen (Sarva) voimistelunopettaja, v:sta 1932: tyttöjen voimistelu ja urheilu.
Erkki Kolehmainen fm., vl., v:sta 1933: luonnonhistoria ja maantiede.

¹⁾ vl = vanhempi lehtori, nl = nuorempi lehtori.

Vähintään 10 vuotta:

Väinö Kyrö fm., vl, v:sta 1937: suomenkieli.
Iiri Levantin fm., vl, v:sta 1940: saksan- ja ruotsinkieli.
Elvi Päivänsalo fm., nl, v:sta 1943: maantiede ja luonnonhistoria.

Vähemmän kuin 10 vuotta:

Laina Brehmer fm., nl, v:sta 1945: matematiikka ja luonnonoppi.
Irma Harjulin (Savinsaari) kuvaamataidon opettaja, kevätlukukaudesta 1946: piirustus ja v:sta 1950 kaunokirjoitus.
Veikko Rekola voimistelunopettaja, v:sta 1949: poikien voimistelu ja urheilu.
Sylvi Sillanmaa fm., nl, v:sta 1950: englanninkieli.
Hilkka Salmio fm., nl, v:sta 1951: historia ja suomenkieli.
Maileena Raevuori kotitaloudenopettaja, kevätlukukaudesta 1952: kotitalous.
Aila Broms käsityönopettaja, kevätlukukaudesta 1952: tyttöjen käsityöt.
Kerttu Ignatius fm., nl, v:sta 1952: ruotsinkieli.

Opettajia, jotka ennen lukuvuotta 1952—53 olivat siirtyneet koulun palveluksesta, ovat seuraavat:

Yrjö Länsiluoto fm., kansanopistonjohtaja, vv. 1928—32; uskonto.
Hilja Raevuori kotitalouden- ja käsityönopettaja, vv. 1928—52: kotitalous ja tyttöjen käsityö.
Marja Mieho (Halonen) piirustuksenopettaja, vv. 1929—44: piirustus.
Veijo Kokkonen voimistelunopettaja, vv. 1929—49: poikien voimistelu.
Varma Saarinen fm., vv. 1930—31: ruotsi ja saksa.
Axa Berglind fm., nl, vv. 1931—52: saksa ja ruotsi.
Kauko Heikkilä fm., vv. 1934—37: suomenkieli.
Tellervo Tapionlinna fil. tohtori, vv. 1941—51: suomenkieli.
Erkki Eillä fm., vv. 1942—43: matematiikka ja luonnonoppi.
Aili Suvanto fm., vv. 1943—46: matematiikka ja luonnonoppi.
Aino Mutru fm., vv. 1947—51: historia ja suomenkieli.
Kaarina Sarkia fm., vv. 1947—50: saksankieli.

Viransijaisina tai väliaikaisina opettajina ovat toimineet:

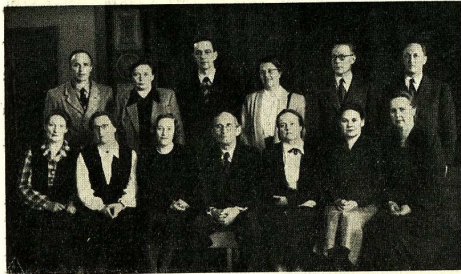
Irja Suonio kansakoulunopettaja, vv. 1929—30: suomenkieli ja laulu.
 Aino Palomäki kanslisti, vv. 1929—30: tyttöjen voimistelu.
 Viena Pansar ylioppilas, kevätlukukauden 1930: suomi, ruotsi ja saksa.
 Unto Leikkola fm., syyskuu 1930: ruotsin- ja saksankieli.
 Laila Salokoski, syyslukukausi 1930: tyttöjen voimistelu.
 Vieno Mustonen fm., maaliskokuu v. 1934: historia.
 Sylvi Heikkilä fm., vv. 1934—35: filosofia.
 Hellä Saarelma fm., maaliskokuu sekä syyslukukausi v. 1936: ruotsi ja englanti.
 Aune Savinen fm., maaliskuuhuhtikuu v. 1936: matematiikka ja luonnonoppi.
 Rauha Tuominen fm., maaliskuuhuhtikuu 1936: ruotsi ja saksa.
 Rauni Luomanjoki fm., toukokuu 1937: ruotsi ja englanti.
 Anja Helme voimistelunopettaja, maaliskokuu 1938: tyttöjen voimistelu.
 Anna-Liisa Korpela fm., syyslukukausi 1937: suomenkieli.
 Reino Mansnerus fm., syyslukukausi 1937: ruotsin- ja englanninkieli.
 Anna-Liisa Suvanto fm., syyslukukausi 1937: historia.
 Aale Pirinen (Tytti) fm., syyslukukausi 1941: suomenkieli.
 Eeva Vaurio rouva, kevätlukukausi 1941 ja lv. 1941—42: piirustus.
 Irja Metsävuori fm., kevätlukukausi 1941: historia.
 Elsa Kauttula voimistelunopettaja, kevätlukukausi 1941: tyttöjen voimistelu.
 Martta Patomäki fm., syyslukukausi 1941: luonnonhistoria ja maantiede.
 Tapio Ollari ylioppilas, v. 1941—42: poikien voimistelu.
 Senja Orsila fm., kevätlukukausi 1942: luonnonhistoria ja maantiede.
 Salli Hukkinen fm., 1942—43: luonnonhistoria ja maantiede.
 Sulo Lahtinen kapteeni, v. 1942—43: poikien voimistelu.
 J. Forsman-Merisalo majuri, v. 1943—44: poikien voimistelu.
 Martta Valtiala fm., marrask. 1939: matematiikka ja luonnonoppi.
 Kirsti Kantala fm., tammik. 1946: suomenkieli.
 Irma Paloheimo fm., marrask. 1945 — helmik. 1946, lv. 1946—47: ruotsi ja englanti.

Aino Mutru fm., huhtik. 1946, syys-lokak. 1946: suomenkieli.
 Kaarina Sarkia fm., kevätlukuk. 1946: saksa.
 Kerttu Ignatius fm., maaliskokuu. 1948: historia; marrask. jouluk. 1950 ja maalisk.—huhtik. 1951: ruotsi ja saksa.
 Hannes Turakka piirustuksenopettaja, loka-marrask. 1948: piirustus.
 Tor Brehmer marrask. 1950—helmik. 1951: matematiikka ja luonnonoppi.
 Veijo Kokkonen, voimistelunopettaja ja Martti Mutru ylioppilas, syys-lokak. 1950: poikien voimistelu.

Niinkuin näkyy, on koulussa jouduttu paljon käyttämään viransijaisia ja väliaikaisia opettajia. Tämä saa selityksensä osittain opettajakunnassa sattuneista sairaus- ja lapsivuodetapauksista, osittain siitä, että useilta opettajilta puuttui heidän tullessaan koulun palvelukseen opettajanäytteet, eräiltä myös aukultoinen, joiden suorittamista varten täytyi ottaa virkalo-maa; yhdessä tapauksessa virkalamon on aiheuttanut tohtorin väitöskirja. Sota-aikana, varsinkin vv. 1941—44 taas aiheutti rinnakkaisastojen perustaminen, joiden jatkuvaisuudesta ei aluksi ollut varmuutta, sekä miesopettajain (maisterit Väinö Kyrölä, Heino Kokkonen, Erkki Kolehmäinen ja voim.op. Ve-

Opettajakunta lv. 1936—37, puuttuu piirustuksenop. Marja Mieto.

Opettajakunta lv. 1949—50; puuttuu maisterit Aza Bergling, Laina Brehmer, Iiri Levantin, Elsi Pääväsalo, Kaarina Sarkia, piirustuksenop. Irma Harju-lin ja kotitaloudenop. Hilja Raevuori.

jo Kokkonen) asepalveluksessa olo runsaasti väliaikaisten opettajien käyttöä siitä huolimatta, että osan näiden opettajien tunneista hoitivat kyllä koulun omat opettajat. Lyhemmissä sairastapauksissa ja opettajain ollessa opetusnäytteitä antamassa on keskikoululuokilla opettaja Elli Tourunen ollut käytettävissä suomenkielen ja kielten opettajain sijaisena.

Kun kuitenkin viransijaiset ja väliaikaiset opettajat suurimaksi osaksi ovat olleet päteviä, ei viransijaisuuksista liene ollut sanottavampaa haittaa, varsinkin kun oppilasaines on yleensä ollut sellaista, että kurinpito ei ole tuottanut viransijaisillekaan suurempia vaikeuksia.

Koulun palvelukseen tullessaan suurin osa opettajistamme oli aivan nuoria, vasta ammattiinsa valmistuneita. Sitähän osoittaa mm. sekin, että tähän mennessä vain kaksi heistä on tullut eläkeikään¹⁾ ja että vain kolme heistä oli ollut aikaisemmin opettajana jossakin muussa oppikoulussa. Tästä opettajain nuoruudesta on varmaan suuressa määrässä riippunut se lämmin ja molemminpuolinen luottamuksellinen suhde, joka alusta alkaen on ollut ominainen koulumme opettajien ja oppilaiden kesken, kuin myös se into ja harrastus, jolla he ovat opetus-

¹⁾ Lisäksi yksi opettajista on terveydellisistä syistä siirtynyt eläkkeelle ennen eläkeikäänsä tuloaan.

Opettajakunta lv. 1951—52.

työtään hoitaneet, josta yhtenä todistuksena on mm. se ylimääräinen opetus, josta aikaisemmin on ollut puhe.

Koululääkärin tehtäviä ts. jokavuotisia oppilaiden terveydentilan tarkastuksia ovat suorittaneet tohtorit A. Carlberg vv. 1929—31, P. Sallinen vv. 1931—32, Bertil West vv. 1932—34 ja L. O. Vallinheimo vv. 1934—39. Sota-aikana lääkärintarkastukset olivat pysähtyneissä, mutta alkoivat uudelleen v. 1945, josta ajasta lähtien niitä on hoitanut tohtori Vilho Laine-Ylijoki aluksi Tuusulan kunnanlääkärin ja v. sta 1951 Järvenpään kauppalanlääkärin toimensa ohella. Ennen sota-aikaa suorittivat myös Helsingin ympäristön tuberkuloosipiirin lääkärit tohtorit Göta Tingvald ja Taina Ivalo jotenkin säännöllisesti tšekäläisten terveysisarten avustamina oppilaiden tuberkuloositar-kastuksia, joiden johdosta erät tuberkuloositartunnan saaneet oppilaat voitiin saada aikanaan asianomaiseen hoitoon. Mitä muuten tulee oppilaiden terveydentilaan, on se yleensä ollut aika hyvä, varsinkin siihen nähden, että lähes toinen puoli oppilaista joutuu päivittäin suorittamaan koulumatkansa junissa ja autoissa, joissa aina tautien tartuntavaara on varsin suuri, ja myös siihen nähden, että monet oppilaat kautta talven suorittavat pitkät koulumatkansa polkupyörällä. Terveydelle erikoisen vaarallinen oli sota-aika näille junissa ja autoissa kulkijoille sen johdosta, että he joutuivat usein tunti-

kausia odottelemaan asemilla, pysäkeillä tai teiden varrella myöhästyneitä junia ja linja-autoja. Epäilemättä saadaan oppilaille koulussa tarjolla olevaa aamiaisruokaa kiittää myös osaltaan oppilaiden hyvästä terveydentilasta. Eivätpä edes paikkakunnalla silloin tällöin esiintyneet kulkutauditkaan ole saaneet kovin laajaa jalansijaa koulumme oppilaisissa.

Koulun palveluksessa ovat rehtorin apuna *kansliatehtävissä* olleet seuraavat koulumme entiset oppilaat: *Annikki Heinonen* (vv. 1936—38), *Tyyne Aro* (vv. 1938—40), *Marjatta Jusula* (vv. 1940—43), *Inkeri Lotsari* (vv. 1943—47), *Maija Helineva* (vv. 1947—48) ja *Sinikka Viksten* (vv. 1948—50). V:sta 1950 lähtien on kanslia-apulaisen tehtäviä hoitanut laulunopettaja *Ellä Tourunen*.

Koulun *vahtimestareina* ovat toimineet po. aikana seuraavat: *Tyyne Rantanen* (vv. 1928—30), *Akseli Heinonen* (vv. 1930—38), *Leevi Seppälä* (vv. 1937—38), *Ahti Jumnila* (vv. 1938—40), *Väinö Kamppi* (vv. 1940—41), *Hilkka Hakala* (vv. 1941—43), *Erlcki Huovinen* (vv. 1943—45) ja *Harald Tuomi* maalisk. 1 p:stä 1945 lähtien. Useimmat koulumme vahtimestarit ovat olleet sellaisia monitaitoisia miehiä, joita ehdottomasti tarvitaan tällaisessa laitoksessa, jonka laitteet eivät ole parhaassa mahdollisessa kunnossa ja jossa on niin monta asiaankuulumatonta sormea vikoja ja särkyneitä aiheuttamassa. Samasta syystä on erittäin tärkeää, että po. toimihenkilöt saadaan mahdollisimman kauan pysymään. Mutta kun sen edellytyksenä on oma asunto talon puolesta, jommoista alkuaikoina ei ollut, tapahtui vahtimestarin vaihdoksia kovin usein. Vasta nykyisestä vahtimestarista, jolle voitiin järjestää tosin perin vaatimaton asunto »Nahkalinnassa», saatiin taloon pysyvä mies, joka sitten onkin hoitanut monenlaiset ja varsinkin sota-aikana ja rakennusaikoina sangen epäkiitolliset tehtävänsä uskollisesti ja koulun etua silmällä pitäen. Niinpä johtokunnalle olikin erittäin mieluista, että viimeisen rakennusvaiheen yhteydessä saatiin myös vahtimestarille järjestetyksi tarkoituksenmukainen asunto.

Muitakin uskollisia ja tehtävänsä erinomaisesti hoitaneita toimenhaltijoita koulullamme on ollut. Ensimmäisenä on tällöin mainittava oppilasruokalan emäntä *Serafina Nissinen*, jonka toiminnasta tunnempina enemmän.

Sellaisessa laitoksessa, jossa puolisentuhatta jalkaparia kulkee moneen kertaan päivässä ulos ja sisälle ja tuo kylän savisia teitä vaelettuun kilokaupalla savea ja hiekkaa jaloissaan, on siivoojain tehtävä kaikkea muuta kuin kiitollinen. Kun lisäksi miltei jokaisessa huoneessa, joka on siivottavana, on kymmeniä pulpetteja tai pöytiä siirrettävä syrjään, jotta päästäisiin käsiksi niiden alle kerääntyneeseen torkkyyn, niin epä ole ihme, että alkuaikoina nämäkään toimihenkilöt eivät olleet varsinkin pitkäaikaisia. Mutta sen jälkeen kun koulun on saatu nimenomaan juuri siivouksen helpottamiseksi lämminvesijohdot ja koulu muutenkin on tullut siihen kuntoon, että sitä on hie-man helpompi pitää siistinä, ovat nämäkin tärkeät apulaiset tulleet pysyväisemmiksi. Niinpä nykyisistä neljästä siivoojasta kaksi, nim. rouva *Katri Kekkonen* ja rouva *Toini Tuomi* ovat jo useita vuosia olleet koulun palveluksessa, ja rouvat *Hilda Syrjälä* ja *Tyyne Pekkanen* näyttävät myös ottaneen tämän tehtävänsä »pitemmällä tähtäimellä».

Opettajia perunaretkellä syksyllä v. 1936, siihen aikaan, jolloin koulun oppilasmäärä oli vielä niin pieni, että voitiin tehdä yhteisiä perunaretkiäkin Lammaskallion maastoon.

Koulun opetusohjelma.

Niin kuin tunnettua poikkesi koulumme opetusohjelma ensimmäisen 25 vuoden kuluessa jonkin verran tavallisesta oppikouluohjelmasta, sikäli nim. että siihen oli varattu useimmilla luokilla kaksi tuntia viikossa (kotitaloudessa kolme tuntia) erilaisten käytännöllistä elämää palvelevien opetusaineiden (työillä käsitöiden ja kotitalouden, pojilla ns. sovellettujen luonnontieteiden, so. metsätiedon, maanviljelysopin ja koneopin sekä kemiallisten laboratoriotöiden) kuin myös kahdella luokalla pakollisen pikakirjoituksen opetukseen. Tarpeelliset tunnit oli näille aineille saatu siten, että matematiikassa luettiin ns. lyhyttä kurssia ja että piirustuksen opetus lopetettiin jo neljänellä luokalla.

Koulun toiminnan aikana on lukusuunnitelmaan tehty Kouluhallituksen luvalla eräitä pieniä muutoksia: erällä luokilla lisättiin v. 1941 Kouluhallituksen kehoituksesta vieraiden kielten ja voimistelun tuntimäärää, koska aikaisemmat olivat osoittautuneet liian pieniksi; B-osastoilla otettiin ensimmäiseksi vieraaksi kieleksi englanti (v. 1946) ja ruotsinkielen tuntimäärää lisättiin lukioluokilla (v. 1950) sen johdosta, että ruotsinkielii ylioppilaskirjoituksissa muuttui »molemmipuoliseksi». V. 1939 otettiin koulun opetusohjelmaan vapaaehtoisena aineena lisäksi konekirjoitus IV ja V luokan oppilaille ulkopuolella varsinaisen koulutuntien.

Tällaista käytännöllisluonteista opetusohjelmaa suunniteltaan koulun perustajat ottivat huomioon, että ainakin hyvin huomattava osa oppilaisista tulisi olemaan lähtöisin maanviljelijäkodeista, joten olisi tärkeää, että he eivät kouluaikanakaan kokonaan vieraantuisi siitä elämäntilasta, johon he kodissaan ja ympäristössään olivat kasvaneet, kuin myös, että suurin osa nykyisistä oppikoulujen oppilaisista joutuu myöhemmin elämässään muodossa tai toisessa — melkein kaikki tyttöoppilaat mm. perheinemäntinä — käytännöllisen elämän palvelukseen. Otettaessa pikakirjoitus pakolliseksi aineeksi lähdettiin siitä ajatuksesta, että nykyään, kun oppikoulua käy-

vien lukumäärä valtavasti lisääntyy ja niin ollen kilpailu toimipaikoista käy yhä kireämmäksi ja kun tässä kilpailussa maaseudulta kotoisin olevat ja maaseutuoppikoulussa opintonsa suorittaneet ovat aina jonkin verran heikommalla puolella kaupunkien kasvatteihin verrattuna, niin on tärkeää antaa ensimmäisille joitakin sellaisia tietoja ja taitoja, joiden turvin he voivat vahvistaa kilpailumahdollisuuksiaan. Ja tällainen taito on epäilemättä pikakirjoitustaito.

Näiden 25 vuoden kuluessa onkin saatu koko joukko kokemuksia, jotka osoittavat, että koulun perustajat olivat oikeassa koulun ohjelmaa suunnitellessaan. Mm. ovat eräät isät tai äidit käyneet nimenomaan kiittämässä rehtoria tytöille koulussa annetusta kotitalouden opetuksesta, koska sen vaikutuksesta heidän tyttärensä ovat aivan toisella tavalla kuin ennen ruvenneet suhtautumaan kotoisiin kotitaloustehtäviin. Erittäin tärkeäksi on myös psykologisesti osoittautunut se, että sellaisilla tytöillä ja pojilla, joita on puuttunut taipumukset tai lahjat puhtaasti teoreettisiin opintoihin, on ollut tilaisuus osoittaa kykyään ja mahdollisuuksiaan käytännöllisissä aineissa, — seikka, jonka toteaminen mm. opettajakokouksissa on monta kertaa saattanut tuollaisen oppilaan toiseen valoon teoreettistenkin aineiden opettajien silmissä. Mitä taas koulussa annettuun pikakirjoituksen opetukseen tulee, on sillä ollut puhtaasti kasvatuksellistakin kannalta merkitystä, sikäli nim. että se on ollut omiaan kehittämään oppilaiden huolellisuutta ja täsmällisyyttä pikkuseikkoihin nähdessä, jossa kohden varsinkin poikaoppilaisissa useinkin pyrkii olemaan paljon toivomisen varaa. Että koulussa saavutetulla pikakirjoitustaidolla on todella ollut monille oppilaille merkitystä juuri tuossa kilpailussa toimipaikoista, johon edellä viitattiin, siitä ovat todistuksena ne monet rehtorille vuosien kuluessa saapuneet kirjeet, joissa koulua kiitetään tämän taidon opettamisen johdosta, koska se on avannut näiden kirjeiden lähettäjille sellaisia hyvin palkattuja toimia, joihin heillä muuten ei olisi ollut mahdollisuutta. Ja toisaalta taas rehtori on myös saanut entisiltä oppilailtaan sellaisiakin kirjeitä, joissa nämä ovat valittaneet, että he eivät kouluaikaan käyttäneet hyväkseen täydellä teholla tarjolla ollutta pikakirjoituksen opetusta, joten he nyt, kun he toimessaan tätä taitoa tarvitsisivat, ovat pyytäneet neuvoja, millä tavalla nopeimmin voisivat laiminlyöntinsä saada korjatuksi. Myös koulussa saadulla konekirjoitustaidolla on monille oppilaille ollut aivan ratkaiseva merkitys paikan saannissa.

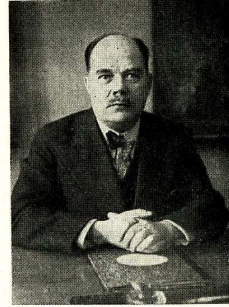
Vakavaa harkintaa senvuoksi aiheuttikin viime kesänä koulun johtokunnassa eräiden muutosten teko koulun opetusohjelmaan, johon muuttuneet olosuhteet tuntuivat antavan aiheita. Teknillisessä Korkeakoulussa, jossa sängen monet koulumme oppilaat ovat opintojaan jatkaneet, vieläpä useat hyvällä menestyksellä, ja johon edelleen monet oppilaistamme tulevat vastedes pyrkimään, on näet asetettu kaikille sinne pyrkijöille pääsyvaatimukseksi pitemmän matematiikan kurssin suorittaminen sekä arkkitehti- ja maanmittausosastoille pyrkijöille perusteellisempi piirustustaito kuin mikä neljällä alaluokalla koulussa voidaan antaa. Tämän vuoksi katsottiin välttämättömäksi järjestää oppilaille ensimmäin mahdollisuus pitemmän matematiikan suorittamiseen. Mutta kun kaikilla ei kuitenkaan siihen ole edellytyksiä ja kun matematiikka ei ole enää pakollisena ylioppilaskirjoituksissa, niin oli myös järjestettävä mahdollisuus tulla ylioppilaaksi lyhyemmälläkin matematiikalla. Mutta se tietysti edellytti lukioluokilla kahden eri linjan, matemaattisen ja kielilinjän, käytäntöön ottamista, jolloin viimeksimainitulle oli saatava kahden vieraan kielen lisäksi vielä kolmaskin, nim. ranska. Mutta nämä muutokset taas puolestaan edellyttivät supistamista joissakin muissa aineissa, ja se tapahtui poistamalla ohjelmasta VII ja VIII luokan kansantalous ja VII luokan sovellettu luonnontiede (puutarhaoppi). Piirustuksen ulottaminen vielä V luokalle taas aiheutti, että pakollinen pikakirjoitus oli muutettava vapaaehtoiseksi, joten niillä oppilailla, joille pikakirjoituksen oppiminen IV luokalla osoitautuu ylivoimaiseksi, tarjoutuu nyt mahdollisuus vapautua siitä V luokalla. Kun lisäksi I ja II luokalla poikien sovelletun luonnontiedon sijalle tuli veisto,¹⁾ jota samoin kuin tyttöjen käsitöitäkin jatketaan vielä III luokallakin, niin tällä tavoin koulun ohjelmasta siis poistuivat pojilta nuo entiset käytännölliset aineet lukuunottamatta kemiallisiä töitä VI luokalla. Vain työille ne jäivät edelleen kotitalouden ja käsityön muodossa. Tämän tapaiset ohjelman muutokset katsottiin tarpeellisiksi paitsi em. syistä myös siksi, että koulun oppilaista on, sen jälkeen kun Järvenpäästä tuli kauppa, yhä suurempi prosentti alkanut olla työläis-, liikealan- ja virkamieskoodista sekä yleensä muista kuin maanviljelijäkodeista lähteneitä.

¹⁾ Veiston järjestämistä pojille I ja II luokalla samanaikaisesti tyttöjen käsitöiden kanssa on oikeastaan suunniteltu koulun alusta asti, mutta vasta nyt, kun vaihtemastarin asunotarkennuksen pohjakerroksen saatiin sopivasti veistosaihi sijoitetuksi, voitiin tämänkin uudistus toteuttaa.

Koulussa suoritettut tarkastukset.

Koulussamme on näiden 25 vuoden kuluessa suoritettu 8 eri yleistarkastusta: v. 1930 (rehtori *M. A. Jakobsson*) valtionavun saamista silmällä pitäen, v. 1931 (kouluneuvos *U. Sarén*) yleensä vain koulun toiminnan tarkoituksenmukaisuuden toteamiseksi, v. 1932 (kouluneuvos *Gunnar Sarva*) todetakseen, onko koulu kypsä antamaan keskikoulun päästötodistuksia, v. 1933 (kouluneuvos *Einar Fieandt*) selvittääkseen, voidaanko koulun lukioluokille myöntää valtionapua, v. 1935 (kouluneuvos *L. Arvi P. Poijärvi*) tutkia, voidaanko koululle myöntää oikeus päästää ylioppilaita, v. 1941 (kouluneuvos *Niilo Kallio*) ja v. 1946 (kouluneuvos *M. A. Jakobsson*) molemmat yleensä vain laitoksen toiminnan tarkoituksenmukaisuuden tutkimiseksi sekä nyt viimeksi syyskuulla 1953 (kouluneuvos *Otto Lakka*) lähinnä todetakseen, onko koulu sellaisessa kunnossa, että sille voidaan suositella kaksoisyhteiskoulun oikeuksien myöntämistä.

Lisäksi on ollut vielä kuusi erikoistarkastusta: v. 1933 (tarkastaja *Sievä Karttunen*) kotitalousopetusta, v. 1934 (Kouluhallituksen kamreeri) koulun taloutta ja kirjjanpitoa, v. 1938 tarkastaja *Anni Collan*) tyttöjen voimistelun ja terveydenhoidon, keväällä v. 1953 (tark. *Kerttu Aho*) tyttöjen käsitöiden ja (tark. *Liisa Hirvensalo*) tyttöjen voimistelun sekä syksyllä

Kouluneuvos *M. A. Jakobsson*; suoritti koulussa ensimmäisen ja viimeistä yleistarkastuksen.

1953 (tark. *T. Saarinen*) poikien voimistelun opetusta koskeva tarkastus.

Niinkuin näkyy Kouluhallituksen taholta suoritettut yleistarkastukset olivat koulun ensimmäisellä 8-vuotiskaudella miltei jokavuotisia. Mutta hyvin niistä suoriuduttiin, sillä tarkastajien lausunnot olivat yleensä myönteisiä, osittain suorastaan kiittäviäkin, joskaan tietysti ystävällisiä ohjeita ja neuvojakaan ei puuttunut. Erikoisesti on syytä panna merkille ensimmäisen tarkastajan rehtori (sittemmin kouluneuvos) *M. A. Jakobssonin* sangen suojea lausunto, koska se ratkaisi Kouluhallituksen kannan kouluumme nähden, kannan, joka siihen asti lienee ollut jonkin verran epäilevä.

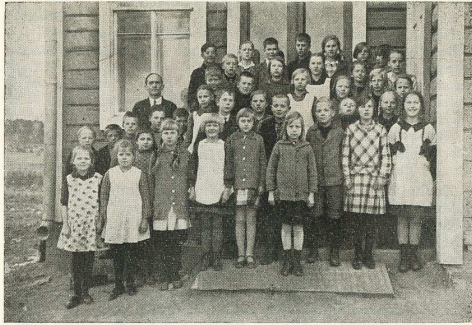
Mielenkiintoista on myös huomata useimpien tarkastajien sangen myönteinen suhtautuminen koulun käytännöllisluonteisiin opetusaineisiin ja pakolliseen pikakirjoitukseen. Niinpä kouluneuvos *Fieandt* v. 1933 päättäessään yleistarkastuksensa lausui ensimmäin ottaen opetusaineista seuraavaa: »Minä olen ollut tälle koululle laaditun lukusuunnitelman lämmin puoltaja. Pidän nimittäin näitä tämän koulun erikoisaineita, näitä sovellettuja aineita sekä tyttöjen käsitöitä ja kotitaloutta erittäin tärkeinä. Koulumuoto sellainen kuin yhteiskoulu on yleensä onnistumaton siinä, ettei siinä tavallisesti ole työllä käsityö- ja kotitalousopetusta. Vasta silloin kun asia järjestetään niinkuin se täällä on järjestetty, siten nim. että pojat saavat oppia heille läheistä askarteluhommaa, jollaista sovellettu luonnontieteet tarjoavat, silloin voidaan myös tyttöjen käsityö- ja kotitalousopetus vaikeuksista ottaa koulun opetusohjelmaan ja vasta silloin ollaan oikealla tolalla. Näiden aineiden merkitystä ei ole kylläkään käsitettävä samalta kannalta kuin hyödyn aikakautena asiat pyrittiin ottamaan myöskin kouluopetuksessa, että nim. se on hyödyllistä, mikä tuottaa rahaa. Olen sitä mieltä, että puheenaoleva opetuksen puoli on etupäässä kasvattavaa laatua, pannen sille pääpainon ja juuri tässä, arv. läsnäolijat, näen varmimmat takeet siitä, että Te saatte tämän koulunne aatteen läpiajatuksi ja tunnetuksi. Juuri tähän koulunne ohjelman kasvatukselliseen puoleen on erikoista painoa pantava, se on Teidän suuri mainoksenne.»

Tarkastuskertomuksessaan hän taas korosti pikakirjoituksen opetuksen merkitystä seuraavin sanoin: »Samalla lausun iloni siitä, että koulun varsinaisiin opetusaineisiin kuuluu pikakirjoitus pakollisena. Tämä aine on omiaan kehittämään oppilaan tarkkaavaisuutta, huolellisuutta ja kykyä nopeasti tahtaan hyväkskeen käyttää, joten se on kasvatuksellisesti tärkeä.»

Koulun oppilaat.

Koulun oppilasluvun kehityksessä voidaan, kuten näkyy taulukosta I, erottaa viisi eri vaihetta. Viitena ensimmäisenä lukuvuotena 1928–33 (1:nen vaihe), jotka elettiin pula-ajan merkeissä, uusien oppilaiden määrä vaihteli 32:sta 36:een ja oppilasluku kohosi 136:een. Lukuvuonna 1933–34 (2:nen vaihe alkaa), jolloin ensimmäinen lukioluokka astui näyttämölle, alkoi erittäin voimakas nousu, jota jatkui lukuvuoteen 1938–39. Niinpä keskikoululuokillekin otettujen uusien oppilaiden määrä vaihteli 45–72, osoittaen, että uusia oppilaita otettiin melkoisia määriä muillekin kuin I luokalle. Myös lukioluokille, varsinkin VI luokalle tuli tänä aikana runsaasti uusia oppilaita vaihdellen 10–26. Täten koulun oppilasmäärä jatkuvasti kohosi vielä senkin jälkeen, kun oppilaita alkoi erota aluksi keskikoulun päätettyään (ensim kerta v. 1933) ja sitten ylioppilaaksi tultuaan (v. 1936). Oppilasmäärähän oli v. 1936, jolloin ensimmäiset ylioppilaat päästettiin, 260, mutta kolme vuotta myöhemmin 292. Tämä uusien oppilaiden tulo muista kouluista saa selityksensä useammastakin syystä: 1) pulakauden ohi mentyä Järvenpään asutus alkoi voimakkaasti kohota, sillä paikkakunnalle asettui uusia yrittäjiä ja myös Helsingistä toimeentulonsa saavia perheitä; 2) koulun käytännöllisluonteinen, maaseudunkin tarpeita silmälläpitävä ohjelma vaikutti, että oppilaita alkoi yhä enemmän pyrkiä tänne koulupiiriin ulkopuoleltakin; 3) samalla tavoin vaikutti opettajien oppilaille antama ylimääräinen opetuskin.

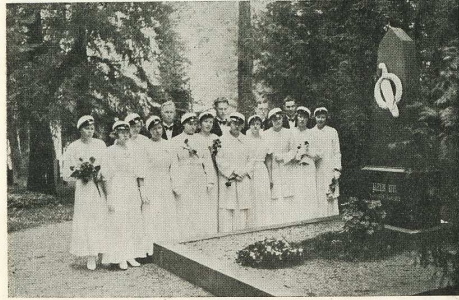
Kolmas vaihe oppilasluvun kehitystä silmällä pitäen alkoi talvisodasta, siis lukuvuodesta 1939–40, jolloin koulumme joutui sodan päättettyä vastaanottamaan keskeillä vuotta 56 uutta oppilasta — niiden 57:n lisäksi, jotka jo syksyllä olivat tulleet — pääasiassa siirtoväen lapsia. Niinpä oppilasmäärä kohosikin yhä 323:een. Tällöin myös jouduttiin perustamaan ensimmäi-

Ensimmäisen 1-luokan oppilaat vanhan puukoulunsa edustalla syksyllä v. 1928.

nen rinnakkaisosasto — ensiksi II luokalle — joiden lukumäärä sitten lisääntyi vuosi vuodelta, niin että niitä lv. 1946—47, jolloin tämän vaiheen voidaan katsoa päättyvän, oli seitsemän. Tänä kautena myös uusien oppilaiden luku ja koko oppilasmäärä kohosivat sangen voimakkaasti; edellinen vaihteli 96—130, jälkimmäinen 338—505, aiheuttaen, että koululle kuten aikaisemmin olemme nähneet oli hankittava lisätiloja vuokraamalla sekä sijoittamalla muutamia luokkia iltaopetusvuoroon. Tällä kaudella koulupiiriin ulkopuolelta tulevien oppilaiden määrä yhä pieneni. Se oli vielä lv. 1939—40 24 % uusien oppilaiden koko luvusta, mutta supistui lv. 1946—47 4 %:iin. Tämä saa selityksensä siitä, että varsinaisesta koulupiiristä pyrkijäin lukumäärä oli varsinkin siirtoväen vaikutuksesta voimakkaasti noussut, mutta myös siitä, että sota-aikana opettajat joutuivat hoitamaan asepalveluksessa olevien opettajien tunteja ja sota-aikaa päättyttyä v:sta 1944 lähtien myös iltaopetusvuoroja, joten heiltä ei enää riittänyt aikaa ylimääräiseen opetukseen.

Lv. 1947—48 alkoi oppilasluvun kehityksessä neljäs vaihe, pieni lasku — uusien oppilaiden määrä vaihteli 92—117 — johdettua siitä, että rinnakkaisosastojen luku oli supistettava vii-

Sama luokka — koulun ensimmäiset valkolakit — 8 vuotta myöhemmin v. 1936, tosin kokoonpanoltaan suuresti muuttuneena, kunniakäynnillä Aleksis Kiven haudalla.

teen, kun seurakuntatalosta vuokrattuna ollut juhlasali vihittiin kirkoksi, joten se ei ollut enää käytettävissä koulun tarpeisiin. Jonkin verran vähensi uusien oppilaiden tulvaa myös v. 1945 perustettu Mäntsälän keskikoulu.

Viimeinen ja riides vaihe, voimakas nousukausi oppilasluvun kehityksestä alkaa lv. 1952—53; se johtui siitä, että koulurakennuksen laajennus teki mahdolliseksi iltaopetusvuorojen lopettamisen ja rinnakkaisluokkien lukumäärän lisäämisen uudelleen 15:een, josta oli seurauksena oppilasluvun nousu 537:ään ja kulumassa olevana lukuvuotena 585:een. Sopinee panna merkille, että tämä tapahtui toisena vuonna sen jälkeen kun Järvenpää oli aloittanut toimintansa kauppalana.

Koulun yhteenlaskettu oppilasluku näiden 25 vuoden kuluessa on ollut 2 169. Näistä oli keskikoulututkimnon suorittaneita lv:een 1941—42 asti, jolloin V luokalla oli vain yksi osasto, 295 — siis keskimäärin vuotta kohden 29,5 — joista erosi keskikoulututkimnon suorittettuaan 110, siis keskimäärin 11, ja lähti jatkamaan opintojaan lukioluokilla 185, siis keskimäärin 18,5. Siitä lähtien kun V luokalla on ollut kaksi osastoa (lv. 1942—43), on keskikoulun tutkimnon suorittaneita ollut 562.

V-luokan oppilaita kotitaloustunnilla v. 1934 koulun järjestyksessä toisessa opetuskeittiössä.

sis keskimäärin vuotta kohden 51,1. Näistä on eronnut yhteensä 226, siis keskimäärin 20, ja jatkanut opintojaan 336, siis keskimäärin 30,5.

Ylioppilastutkimnon suorittaneita omia oppilaita on koulusamme ollut v:sta 1936 lähtien kaikkiaan 378, siis keskimäärin vuotta kohden 21,3 vaihdellen kuitenkin tämä luku eri vuosina paljon: 15—32.

Taulukosta I käy lisäksi selville, että muista syistä kuin ylioppilas- tai keskikoulututkimnon suorittettuaan eronneita on ollut kaikkiaan 993 eli keskimäärin 39,7 opp. vuodessa. Tätä lukua on pidettävä sangen suurena, varsinkin kun ottaa huomioon, että näihin 25 vuoteen sisältyy myös 7 vuotta, jolloin koulu ei edes ollut vielä täysiluokkainen. Täten tulee myös ymmärrettäväksi, miten väliluokille — II—VII luokka — on voitu ottaa niin suuria määriä uusia oppilaita kuin edellä on mainittu.

Yleisimpinä syinä koulunkäynnin keskeytymiseen ovat olleet vanhempien siirtyminen toiselle paikkakunnalle tai oppilaan luokalle jääminen. Varsinkin sellaisella kehitysvaiheessa olevalla paikkakunnalla kuin Järvenpää, johon sodan aikana vielä siirrettiin suuria määriä siirtoväkeäkin, on ensinmainittu syy

Luokanvalvoja onnittelee vastalevottomaa ylioppilasta keuhällä v. 1952.

ollut vaikuttamassa lukemattomissa tapauksissa. Järvenpään ja sen ympäristön vähävaraisuus taas on johtanut siihen, että varsinkin alemmille luokille jääneitä oppilaita ei ole katsottu kannattavan koulutusta sen pitemmälle. Samanlainen johtopäätös on ollut hyvin luonnollinen, jos kansakoulun läpikäynyt ja siis melko iäkäs oppilas on jäänyt luokalleen. Myös liian pitkällä koulumatkoilla ja ahtailla kotiloilla on monissa tapauksissa ollut osansa tähän ilmiöön. Lukioluokilla on taas keskeyttämisen syytä ollut ainakin välillisesti v:sta 1941 lähtien matematiikan ja reaalien vaihtoehtoisuus ylioppilastutkimuksessa, joka on houkuttellut monia liian heikkolahjaisia yrittämään onneaan vielä lukioluokillakin. Tietysti on myös osa muista kouluista Järvenpäähen siirtyneistä oppilaita eronnut sen jälkeen kuin ovat huomanneet, etteivät he täälläkään ole menestyneet.

Poika- ja tyttöoppilaiden välinen suhde koulusamme on ehkä jonkin verran tyttövaltaisempi kuin yleensä yhteiskouluissamme, koskapa eräs tarkastajakin tarkastuskertomuksessaan siihen kiinnitti huomiota. Koko kouluaihana on poikia ollut 42 % ja tyttöjä 58 %. Koulun alkuaikoina oppilasaines oli jonkin verran poikavaltaisempaa jopa v. 1935—36 poikien ja tyttöjen lukumäärä oli aivan tasoissa ja seuraavana vuonna poikia oli hieman enemmänkin kuin tyttöjä. Sota-aikana ja lähimpinä vuosina sen jälkeen suhde muuttui taas yhä tyttövaltaisem-

Viimekeväinen VIII-luokka koulutietä aloittaessaan syksyllä v. 1945.

maksi, niin että poikien prosenttiluku useina vuosina laski alle 40. Lv:sta 1947—48 poikien luku taas alkoi hiljalleen kasvaa ja nousi lv. 1952—53 44,7 %:iin. Keskipuolipintonsa päätökseen saaneista on ollut poikia 38,4 % ja tyttöjä 61,6 %.

Tähän oppilasaineksen tyttövallitaisuuteen on ollut vaikuttamassa moniakin syitä: Koulun pyrkijöissä on ollut tavallisesti tyttöjä pieni enemmistö. Kun pojat nuoremalla iällä kehittyvät jonkin verran hitaammin, niin pääsytytkinnossa tytöt tavallisesti suoriutuvat paremmin, joten jo kohta I luokalla tyttöjä on jonkin verran enemmän kuin poikia, mikä suhde vielä huononee viimeksimainittujen kannalta katsottuna, kun heitä tavallisesti jää luokalle ja sen johdosta myös keskeyttää koulunkäyntinsä enemmän kuin tyttöjä. Lukioluokilla sitten suhde kyllä jonkin verran tavallisesti tasaantuu. Mutta kun sota-aikana monien poikaoppilaiden opinnot joko kokonaan keskeytyivät tai sitten he osallistuivat ns. sotilasylioppilaskirjoitukseen jossain muualla kuin Järvenpäässä, niin tyttöjä on tullut koulustamme ylioppilaksi (60 %) huomattavasti enemmän kuin poikia (40 %).

Tarkastellessa taulukkoa V, josta selviää minkä verran kukaan vuonna koulussamme on ollut eri ikäisiä oppilaita, voi tehdä eräitä mielenkiintoisia havaintoja. Yleensä oppilaat ovat kouluun tullessaan verraten iäkkäitä; näin oli astanlaita var-

Sama luokka 8 vuotta myöhemmin v. 1953 penkinpainaajaispäivänä, jolloin he olivat uudelleen "lapsia".

sinkin koulun alkuvuosina. Se näkyy mm. siitä, että siihen aikaan kun koulussa oli vain yksi I luokka (vuosina 1928—40), jolloin siis I luokan oppilaita oli n. 40, niistä tavallisesti vain 13—15 oppilasta, siis n. 30 % oli 10—11 v:n ikäisiä, kaikki muut vanhempia. Tässä kohden näyttää kuitenkin tapahtuneen pieni muutos lv:sta 1936—37 lähtien, ¹⁾ koskapa 10—11-vuotisten luku vaihtelee 19—24. Lv:sta 1941—42 lähtien, jolloin I luokalle tuli ensimmäinen rinnakkaisosasto, näyttää taas oppilaspolven vanhentumista tapahtuneen, koskapa 10—11-vuotisten luku ei yleensä kohoa suuremmaksi kuin 14—18 osastoa kohden, ja vielä pienemmäksi (10—11) tämä luku laski vuosina 1944—47, jolloin I luokan osastoja oli kolme. Suhteellisesti eniten on näitä nuorimpia koulussamme ollut lukuvuosina 1950—51 ja 1951—52, jolloin niitä oli 27—28 kumpaakin osastoa kohden. V. 1952—53, jolloin taas kolme I luokkaa oli toimesta, luku aleni 21:een. Näyttää siis siltä, että

¹⁾ Oliskohan tämä selitettävissä siten, että vasta tämän jälkeen alettiin laajemmalti uskoa, että koulu tosiaankin pystyy oppilaitaan ylioppilaksi valmistamaan ja että siis lapset on pantava koulutelle jo niin nuorina, etteivät ylioppilaksi tullessaan olisi kovin iäkkäitä?

Syksyllä v. 1945 aloittaneet "matkan päässä" keväällä v. 1953.

silloin kun kouluun voidaan ottaa enemmän oppilaita, vanhemmat uskaltavat lähettää myös iäkkäämpiäkin lapsia kokeilemaan mahdollisuutta koulutiellä.

Sama tosin, että nim. koulumme oppilaat ovat verraten iäkkäitä kouluun tullessaan, näkyy myös tarkasteltaessa, minkä verran koulussa on 20—22-vuotiaita, siis sellaisia, jotka ovat ylittäneet 19 vuoden iän, jota voitaneen pitää jonkinlaisena ylioppilaksitulon normaali-ikä ylärajana. Tällaisten yli 19-vuotiaiden oppilaiden luku on näet koulussamme siitä lukuvuodesta 1935—36 lähtien, jolloin ensimmäinen VIII luokka oli olemassa, kohonnut poikkeuksetta yli 20 %, josta nousut eräinä vuosina, kun VIII luokka oli poikkeuksellisen suuri, 47 %:iin.

Viime vuosina — lv:sta 1947—48 lähtien — näyttää kuitenkin ilmeistä nuortumista ylimpien luokkien oppilaita tapahtuneen, sillä yli 19 vuotta täyttäneiden luku on useimpina vuosina ollut alle 20 %. Kun koulun I luokalla kuitenkin ei ole niinkuin edellisestä kävi selville, tapahtunut mitään havaittavaa nuortumista, on tämä ylimpien luokkien nuortuminen nähtävästi selitettävää sillä, että sinne asti päässeiden osalle on sattunut entistä vähemmän luokalle jäämisä.

Oppilaiden kotipaikkakuntien nähdn voidaan taulukosta VII todeta, että vuosina 1933—39, siis ensimmäisen lukioluokan ja

talvisodan välisenä aikana, muualta kuin koulupiiristä tulneiden oppilaiden lukumäärä oli huomattavan suuri vaihdellen 21—40 % sen oltua viitenä ensimmäisenä vuotena 7—14 % ja että se sitten taas sota-ajasta lähtien laski alle 20 %, vieläpä v:sta 1946 alkaen alle 10 %. Syyt sekä yllämainittuun nousuun että taas sitä seuranneeseen laskuun on jo aikaisemmin mainittu.

Mitä sitten tulee oppilaiden jakaantumiseen koulupiirissä eri kuntien osalle, osoittaa taulukko VII, että vv. 1928—32 Tuusulan osuus oli 58—63 %, Mäntsälän 16—23 % ja Hyvinkään ynnä Pornaisten 6—14 %. Vv. 1933—39, jolloin ulkopuolelta koulupiiriä kotoisin olevien oppilaiden lukumäärä kasvoi voimakkaasti, pieneni tuusulalaisten osuus huomattavasti (38—50 %) Mäntsälän, Hyvinkään maalaiskunnan ja Pornaisten osuuden pysyessä jotenkin ennallaan.

Kolmannella kaudella (vv:na 1939—47) vakiintui mäntsäläläisten lukumäärä vähän alle 20 %, hyvinkääläisten ja pornaisten kohosi 10—12 %:n tienoilta, Tuusulan osuuden taasen kohotessa yli 50 % ja noustessa parina viime vuotena yli 60 %:n.

Neljännellä kaudella Tuusula valtaa yhä suuremman tilan (70—78 %), kun sen sijaan koulupiirin ulkopuolisten kuntien samoin kuin Hyvinkään maalaiskunnan ja Pornaisten osuus yhä supistuu, kumpikin pysyväisesti alle 10 %. Mutta Mäntsälä, vaikka sinne perustettiin oma oppikoulu, pitää vielä kotalaisesti puolensa (12—14 %).

Vasta viidennellä kaudella, lv:sta 1952—53 lähtien Mäntsälänkin osuus laskee alle 9 %:n. Täten onkin lähin koulupiiri Tuusula—Järvenpää tullut aivan ylivoimaiseksi (73 %), josta kauppalan osuus on 49 %, muiden kuntien osuuden supistuessa 27 %:iin.

Voimme siis todeta, että koulumme 25-vuotiskauden päättyessä paikkakuntalaisilla ei ole enää minkäänlaista aihetta valittaa, että ulkopitäjäläiset olisivat heidän lastensa koulutuksen esteenä. Hedelmät uhrauksista, joita lähin ympäristö on aikojen kuluessa koulunsa hyväksi tehnyt, lankeavat nyt siis miltei täydellisesti heidän omien lastensa hyväksi. Mutta sillä seikalla, että koulussa oli aikanaan, silloin kun paikkakuntalaiset eivät vielä ymmärtäneet tai jaksaneet työssä mitassa käyttää sitä hyväkseen, runsaanlaisesti myös naapurikuntien ja etäisempien seutujen lapsia, oli suuri merkitys sen johdosta, että koulu siten sai niin riittävästi oppilasmaku-

tuloja, että se lopullisesti ilman suurempaa velkataakkaa suoriutui ensimmäisen vuosikymmenen vaikeuksista.

Puheen ollessa jonkin oppikoulun oppilaista on tietysti mielenkiintoinen kysymys myös se, minkä verran heitä on lähitöisin eri yhteiskuntapiireistä. Oppikouluilastossa, joka vuosittain jokaisesta oppikoulusta on lähetettävä Tilastolliseen Päätoimistoon, jaotellaan oppilaiden vanhemmat nykyään 10 eri ammattialaan ja kukin näistä vielä useihin alaosastoihin. Mutta paremman yleiskatsauksen saamiseksi asiassa on taulukossamme n:o VII näitä ammattialoja yhdistetty niin, että siinä on vain 4 ryhmää: I. Ryhmään »virkamiehet ja vapaan ammatin harjoittajat» lasketaan kuuluviksi kaikki valtion, kirkon ja kunnan virkamiehet ja toimistohenkilöt (ei kuitenkaan valtion liikennelaitosten palveluksessa olevia), opettajat ja ns. vapaiden ammattien harjoittajat (lääkärit, asianajajat, kirjailijat, taiteilijat jne.). II. Ryhmään »teollisuus, rakennustoimi, kauppa ja liikenne» luetaan kaikilla näillä toimialoilla joko itsenäisinä yrittäjinä tai toimihenkilöinä olevat paitsi varsinaisia ruumillisenyöntekijöitä ja ns. palveluskuntaa. Tähän ryhmään luetaan siis myös valtion liikennelaitosten kuten rautateiden, postin, lennättimen ym. palveluksessa olevat toimihenkilöt. III. Ryhmään »maa- ja metsätalous sivuelinkeinoineen» luetaan kaikki näiden elinkeinojen palveluksessa olevat itsenäiset yrittäjät ja toimihenkilöt lukuunottamatta taaskin varsinaisia ruumillisenyöntekijöitä. IV. Ryhmään »työntekijät ja palveluskunta» luetaan kaikki toisen palveluksessa olevat ruumillista työtä tekevät henkilöt, olkoopa sitten maatai metsätalouden, teollisuuden, käsityön, kaupan tai liikenteen, kotitalouden, ravintoloiden, pesuliikkeiden jne. palveluksessa olevia.

Tarkastellessamme taulukon n:o VII numeroita voimme panna merkille, että koulumme kuutena ensimmäisenä vuotena maanviljelijä- ja työläiskodeista lähteneet oppilaat olivat varsin huomattavana enemmistönä, ensinmainitut muodostaen enemmän kuin $\frac{1}{3}$ osan ja viimeainitut yli $\frac{1}{5}$ osan oppilaskunnasta. Lukuvuodesta 1934—35 lähtien näiden yhteiskuntaluokkien edustus väheni tuntuvasti, ensinmainittujen alle 30 %, viimeainittujen muutamina vuosina jopa alle 10 %. Tähän ilmiöön vaikuttivat ilmeisesti lukioluokat, joiden suuremmat vaatimukset kuin myös korkeammat koulumaksut ja muut opiskelukustannukset ehkä aluksi hieman pelottivat sekä lapsia että vanhempia. Mutta jo vuodesta 1937—38 alkaa työläis-

kuntaluokan, nim. virkamiesten yms. lapset, joille oppikoulun käyminen varemmin oli eräänlainen etuoikeus, ovat jääneet huomattavaan vähemmistöön ainakin Järvenpään yhteiskoulussa. Näin on lähtä varsinkin vuodesta 1943—44 lähtien, jolloin niiden osuus oppilaskunnassa painui alle 10 % oltuun varsinkin niinä aikoina, jolloin lukioluokat aloittivat toimintansa, 15—20 %:n vaiheilla. Myös liikemaaailman (teollisuus, rakennustoimi, kauppa ja liikenne) osuus, joka sekkin lukioluokkien perustamisen jälkeen kohosi jopa 40 %:n tienoille, on vuodesta 1940—41 lähtien pudonnut alle 30 %:n, eräinä vuosina oikein tuntuvastikin.

Asepalvelusta suorittamassa oli koulumme oppilaita eri vuosina: lv. 1941—42 28, lv. 1942—43 22, lv. 1943—44 50 ja lv. 1944—45 38 oppilasta.

Paitsi omia oppilaita on koulumme kirjoissa ollut ja täällä suorittanut tutkintoja myös 125 yksityisoppilasta. Näistä on 47 suorittanut koulussamme ylioppilastutkimnon, 5 keskikoulu-tutkimnon; 73:n opinnot ovat keskeyntyneet.

Viiimekeväinen VII-luokka ensimmäisen kerran yllmpänä luokkana abiturienttien lähdettyä.

kotien edustus taas voimistua ja aivan erikoisen silmään-pistävä se on vuodesta 1940—41 lähtien; prosenttiluku niiden kohdalla ylittää pysyvästi luvun 20 kohoten lv. 1948—49 yli 30 %. Myös maanviljelijäkodeista, joista valtavasti suurin osa varsinkin vuodesta 1940 lähtien on pienviljelijäkoteja, alkaa siihen aikaan tulla yhä enemmän oppilaita. Ilmeisesti oli tähän nousuun niin maanviljelijä- kuin työläispiireissäkin vaikuttamassa aluksi paikkakunnalle asetunut siirtoväki ja vuodesta 1948 lähtien lapsilisäjärjestelmän käytäntöönotto. Yhä useammassa kodeissa alettiin näet ajatella, että tämän lisätulon paras käyttötapa oli juuri valmistaa lapsilleen tilaisuus oppikoulun käymiseen. Maanviljelijäpiireissä näyttää tuo edellä puheena-ollut nousu viime vuosina pysähtyneen, jopa vaihtuneen pieneksi laskuksikin — alle 30 %. Mutta työläispiireissä se yhä jatkuu niin että nykyään koulumme oppilaskunnasta on runsas $\frac{1}{3}$ työläiskotien lapsia. Tämä on syytä todeta varsinkin niiden, joiden kuuluu joskus väittävän, että oppikoulu ja myös Järvenpään yhteiskoulu ovat vain varakkaiden perheiden kouluja. Näinhän on kyllä aikanaan ollut asianlaita, mutta nykyään tämä väite ei enää pidä paikkaansa.

Taulukosta VII voimme todeta edelleen, että sen yhteis-

Koulun opetustyön tulokset.

Missä määrin koulumme on onnistunut opetustyössään, siitähän voinee tarkastajan lausuntoja pitää melko pätevinä todistuksina, ja nehan ovat olleet yleensä kiittäviä, kuten edellä olemme nähneet. Jonkinlaista valaistusta tähän kysymykseen on myös omaian antamaan luokalle jääneiden tai ehtoja saaneiden lukua eri vuosina — laskettuna prosentteissa koko oppilasmäärästä — osoittavat luvut taulukossa n:o III.

Siitä näkyy, että varsinkin luokalle jääneiden, mutta myös ehtoja saaneiden lukumäärä oli ensimmäisinä vuosina suhteellisen pieni jopa niin vähäinen, että ensimmäinen tarkastaja rehtori Jakobsson tarkastuskertomuksessaan lausui epäilyksen, että opettajat ovat olleet liian hyväntahtoisia arvostelussaan ja varoitti heitä siitä, koska se voi ellei enemmän niin lukioluokilla ja ylioppilaskirjoituksissa aiheuttaa ikäviä yllätyksiä. Tarkastaja kuitenkin erehtyi luullessaan, että tuo ilmiö, josta hän huomautti, oli seuraus liian hyväntahtoisesta arvostelusta. Sehän oli vain seuraus eräistä menettelytavoista, jotka koulussamme otettiin jotenkin alusta asti käytäntöön. Jo ns. kesäkursseilla, joita vsta 1931 lähtien alettiin säännöllisesti järjestää kielissä ja matematiikassa ehtoja saaneille ja joilla koulun omat opettajat opettivat, oli tässä kohden sangen suuri vaikutus, kun näet ehtoja saaneet oppilaat saivat ehtonsa kunnollisesti, usein arvosanoilla 7 tai 8 suoritetuiksi ja siten heikon aineensa edellisen luokan kurssin täysin valmistetuksi, mikä tietysti taas helpotti seuraavan vuoden opintoja. Mutta ratkaisevin vaikutus tässä kohden lienee kuitenkin ollut sillä heikoille oppilaille annettulla lisäopetuksella, josta aikaisemmin on ollut puhe. Koulussahan oli siihen aikaan periaattena: armoa ei anneta, mutta apua annetaan. Ja tämä seikka eikä siis

mikään opettajien hyväntahtoinen arvostelu selittää tuon tarkastajankin huomiota herättäneen seikan.

V:sta 1933 lähtien, jolloin kouluunne alkoi tulla muualla heikosti edistyneitä oppilaita, rupesi luokalle jääneiden ja ehtoja saaneiden lukumäärä hiljalleen kasvamaan. Mutta varsinkin sota-ajasta tämä nousu oli varsin huomattava johtuen useista eri seikoista. Silloinhan kouluunne tuli suuri määrä ns. siirto-oppilaita, joiden asunto-olot varsinkin alkuajoina olivat usein varsin puutteelliset vaikeuttaen myös tietysti lasten koulutehtävien suorittamista ja edistymistä; lukukaudet olivat vajanaisia, ¹⁾ melkein kaikki miesopettajat olivat asepalveluksessa ja toiset oman koulun opettajat tai jotkut sijaiset hoitivat heidän tehtäviään. Ja lopuksi: kun luokkien lukumäärä ja oppilaiden luku luokilla yhä vain lisääntyi ja kun kaikkien opettajien oli hoidettava myös iltapäivävuoroja ja joitakin asepalveluksessa olevien virkatovereittensa tehtäviä, eivät kielten paremmin kuin matematiikkakaan opettajat voineet enää antaa minkäänlaista lisäopetusta heikoille oppilaille.

Lv:sta 1949 lähtien on kouluunne erällä keskikouluiluokilla taas palattu — hieman muutetussa muodossa tosin — tuohon lisäopetusjärjestelmään. Niin monella luokalla kuin opettajia on riittänyt, on näet järjestetty pientä kurssimaksua vastaan kielissä ja matematiikassa, mutta kullakin luokalla vain yhdessä aineessa, ylimääräisiä kursseja, joihin ovat voineet osallistua kaikki ne a.o. luokan oppilaat, jotka sellaista ovat halunneet hyväkseen käyttäen. Tällaisen lisäopetuksen vaikutus on monilla luokilla ollut aivan ilmeinen. Jossakin aineessa, jossa nelosten lukumäärä ensimmäisessä välitodistuksessa on saattanut olla 15—20, on niiden luku kevääseen mennessä vähentynyt pariin, kolmeen ja luokalle jäävien luku tietysti vastaavasti. Valitettavasti vain opettajain suunnattomasti kasvanut työtaakka ja iltapäivävuorot ovat vaikuttaneet, ettei tätä järjestelmää ole voitu soveltaa muuta kuin muutamilla luokilla.

Mielenkiintoista on myös tarkastaa taulukosta III, minkälaisia eroavaisuuksia ehtojen saamisessa ja luokalle jäämisessä on olemassa poikien ja tyttöjen kesken. Helpomman yleiskatsauksen saamiseksi on seuraavassa laskettu näitä seikkoja kos-

¹⁾ Kun työpäivien lukumäärä normaaloissa on ollut 193—195 päivää, niin sota-aikana se oli: lv. 1939—40 92, lv. 1940—41 160, lv. 1941—42 121—123 (eri luokilla hieman eri tavalla), lv. 1942—43 154, lv. 1943—44 168 ja 1944—45 147 eli keskimäärin luvuina 1939—45 142 työpäivää luvuina vuosittain.

kevat keskimääräiset luvut pojille ja tytöille erikseen sotia edeltäneiltä ja sotien jälkeisiltä vuosilta:

	Siirretty luokalta		Saanut ehtoja		Jäänyt luokalle	
	Ennen sotia	Sotien jälk.	Ennen sotia	Sotien jälk.	Ennen sotia	Sotien jälk.
	%	%	%	%	%	%
Poikia	49,5	59,7	35,3	24,7	15,2	15,6
Tyttöjä	60,6	66,3	27,7	20,9	11,7	12,8
Kaikkiaan oppilaita	55,4	63,6	31,4	22,6	13,2	13,8

Niinkuin tästä näkyy on poikia sekä ennen sotia että sotien jälkeen »rangaistu» tuntuvasti enemmän sekä ehdoilla että luokalle jäämisillä kuin tyttöjä. Mutta jonkinlaista kehittymistä parempaan suuntaan on poikien keskuudessa sotien jälkeen kuitenkin ollut havaittavissa, mitä tulee ehtoja saaneiden lukumäärään, koska se silloin oli 24,7 %, mutta ennen sotia 35,2 %. Huomattava tosin on, että tyttöjenkin keskuudessa ehtoja saaneiden osuus silloin pieneni, vaikkakaan ei niin voimakkaasti kuin poikien. Tässä kohden on kummassakin oppilasryhmässä ollut ilmeisesti vaikuttamassa se, että sotien jälkeen oli Kouluhallituksen määräyksestä eräänä vuosina vallalla sellainen käytäntö, että oppilas saattoi päästä luokaltaan ilman ehtoja, vaikka hänellä oli yksi nelonen, joskin taas saattoi jäädä suoraan luokalleen jo kahdestakin nelosesta (ns. armo-nelosjärjestelmä). Luokalle jäämiseen nähden sensijaan ei sanottavaa eroa ole olemassa näin kahtena ajanjaksona, vaan pojat ovat olleet tässä kohden edelleen tuntuvasti huomommalla puolella kuin tytöt.

Koulun opetustyön tuloksia voidaan tietysti punnita myös *ylioppilaskirjoitusten* perusteella, joiden tulokset selviävät taulukosta n:o IV. Niinkuin siitä näkyy, ei rehtori Jakobssonin pelko yllätyksistä ylioppilaskirjoituksissa hänen mielestään kouluunne noudatetun liian lievien arvostelun seurauksena ole toteutunut, ainakaan mikäli pidetään silmällä reputettujen määrää, sillä sitä osoittava prosenttiluku 16,9 on hyvän joukon alle koko maan keskimäärän siitä huolimatta että kokelasluokat useina vuosina olivat luonnottoman suuret ja niitä ohjaavien opettajien opetustyö äärettömän raskasta. Sota-ajan seurauksina tilanne sitten kyllä muuttui johtuen samoista tekijöistä, jotka edellä mainittiin kyseen

ollessa luokalle jäämiseen ja ehtojen saamiseen vaikuttavista tekijöistä. Lv:sta 1947 lähtien, jolloin sota-ajan vaikutukset voidaan katsoa suurin piirtein voitetuiksi ja koulutyö on taas saavuttanut normaaliset puitteet, ovat myös ylioppilaskirjoitusten tulokset parantuneet, mikäli se ilmenee reputettujen lukumäärässä. Näin siitä huolimatta, että matematiikan ja reaalin vaihtoehdoisuus ylioppilaskirjoituksissa on houkuttellut onneaan yrittämään ja lukioluokilla lukujaan jatkamaan paljon aivan liian heikkoakin aineista.

Mitä sitten tulee *ylioppilaskirjoituksissa hyväksytyjen kokelaiden arvosanoihin*, on myönnettävä, että niissä olisi ollut toimimisen varaa. Niin kuin näkyy laudatur-arvosanojen määrä on ollut aika pieni, keskimäärin 14,3 %, osoittaen, että erittäin lahjakkaita oppilaita kouluunne on yleensä ollut melko vähän, sillä sitähän tuon arvosanan saaminen edellyttää. Enemmän olisi saanut olla myös cum laude-arvosanoja — keskimäärin 37,8 % — sillä seihän vasta takaa jonkinlaisen varmuuden menestykselliseen korkeakouluopinnojen harjoittamiseen, vieläpä nykyään, kun useilla aloilla on vallalla ns. numerus clausus -järjestelmä, korkeakouluun tai johonkin sen tiedekuntaan opiskelijoita otettaessa.

Koulun stipendi-ym.rahastot.

»Järvenpään Yhteiskoulu on», lausuu kouluneuvos *Kallio* tarkastuskertomuksessaan tehtyään selvää koulun stipendirahestoista, »kyennyt herättämään ystävissään altista uhratuvaisuutta oppilaitosta kohtaan». Koulullamme onkin, ottaen huomioon sen nuoren iän ja paikkakunnan vähävaraisuuden melko suuret stipendirahestot.

Pohja niille laskettiin koulunne 8:ntenä toimikautena 1935, vieläpä niin huomattavan merkkitapahtuman kuin prof. *Jean Sibeliuksen* 70-vuotispäivän muistoksi siten, että silloin yhteiskoululla vietetyn kansalaisjuhlan tulot luovutettiin tämän kuuluisan järvenpääläisen merkkimiehen nimeä kantavan stipendiraheston pohjaksi, josta kehoituspalkintoja jaetaan ensi sijassa musikaalisille oppilaille sekä sellaisille, jotka soitto- tai laulutaidollaan ovat rikastuttaneet koulun yhteiselämää. Seuraavana järjestyksessä oli *Elo Westermarkin* stipendirahesto, jonka pohjaksi — vuonna 1936 — siirrettiin hänen toimestaan kesällä 1928 uuden yhteiskoulun hyväksi pidetyn konsertin tulot, jotka siihen asti oli säilytetty käyttämättöminä, vain korkoa kasvavina. V. 1945, maanviljelysneuvos *Bjarne Westermarkin* kuoleman jälkeen, rahasto sai *Elo ja Bjarne Westermarkin* stipendiraheston nimen. Samana vuonna sai alkunsa toimenkin stipendirahesto. Ensimmäisessä ns. lakkijuhlassa kerättiin kansanopistonjohtaja (kouluneuvos) *Yrjö Lämsi-Luodon* ja maanviljelijä *»Ensimmäisten ylioppilaiden stipendirahestolle»*, jota sittemmin seuraavat ylioppilaspolvet ovat vuosittain lahjoituksillaan kurtuttaneet.

V. 1941 keräsivät koulun entiset oppilaat keskuudestaan *»Haino Kokkosen stipendiraheston»*, jonka tarkoitus oli säilyttää tämän rakastetun opettajan muisto seuraaville koululais-

polville sen johdosta, että hän aikomuksessa omistautua kokonaan puolustuslaitoksen palvelukseen jätti opettajatoimensa koulussamme, vaikkakin hän sitten taas v. 1947 viran uudelleen tultua avoimeksi palasi »ensimmäiseen rakkauteensa». Tästä rahastosta tulee kehityspalkintoja suoritettavaksi matemaattisesti lahjakkaille oppilaille. — Sodissamme kaatuneiden sankarivainajain muiston kunnioittamiseksi kerättiin v. 1945 heidän omaistensa ja ystävänsä ajoiksi heidän raskaan uhrinsa muisto koulumme vastaisille oppilaspolville. Rahaston virallinen perustaminen tapahtui siinä arvokkaassa juhlassa, jossa näiden vainajain koulun juhlasalin seinälle kiinnitetty muistotaulu »Pro patrias» paljastettiin.

Pikakirjoituksen edistämisrahasto pantiin alulle v. 1934 ja saa varansa rehtori Raevuoren toimittamien pikakirjoitusjulkaisujen myynnistä. Sitä käytetään kehityspalkinnoiksi oppilaille, jotka pikakirjoituksen opiskelussa ovat osoittaneet erikoista harrastusta ja saavuttaneet tavallista parempia tuloksia. — Paikallinen Lotta-järjestö lahjoitti hajotessaan »Kotitalousrahasto»-nimisen rahaston käytettäväksi kehityspalkintoina kotitaloutta harrastaville oppilaille ja paikallinen suojeluskunta samoin hajotessaan urheilun edistämiseksi koulussa »Urheilurahaston».

Muita myöhemmin perustettuja stipendirahastoja ovat: 1) opettaja V. Taiton v. 1946 perustama ja sitten useampia kertoja kartuttama »Järvenpään kirjakaupan rahasto», 2) »Iisa ja Pekka Siimestön rahasto», jolle pohjan laski jo v. 1938 koulumme johtokunnan ensimmäinen monivuotinen puheenjohtaja ja jonka varat on määrätty käytettäväksi liikealalle aikovien oppilaiden kehityspalkinnoiksi, 3) kauppaneuvos Juho Seppälän perustama ja hänen nimeään kantava rahasto v. 1946 sekä viimeisenä 4) Terijoen kunnan lahjarahasto, ensi sijassa terijokelaisia ja toisessa sijassa yleensä siirtoväkeen kuuluvia oppilaita silmälläpitäen v. 1950 lahjoitettu rahasto.

Lisäksi on koululla kaksi rahastoa, joita ei käytetä stipendeiksi eikä kehityspalkinnoiksi, vaan koulun opetustyötä edistävään tarkoitukseen! 1) **Harjoitus- ja retkeilyrahasto**, joka saa varansa ero- ja päästötodistusten lunastusmaksuista ja jota käytetään oppilaiden opintoretkeilyistä aiheutuvien kustannusten peittämiseksi sekä lukioluokilla ylimääräisen opetuksen järjestämiseksi jossakin sellaisessa aineessa, jossa se osoittautuu koko luokalle tarpeelliseksi; 2) **Koulupuutarharahasto**, joka on muo-

dostunut ja saa varansa koulun maatalouden ja oppilasruokalan vuotuisesta ylijäämästä ja joka on suunniteltu käytettäväksi koulupuutarhan perustamiseen opetustarkoituksia varten sitten kun koulun viimeinen rakennusvaihe on ohi ja tontti-alueen käyttö eri tarkoituksiin (pihamaaksi, urheilukentäksi ja koulupuutarhaksi) lopullisesti kiteytyy.

Nämä rahastot, jotka v. 1939 olivat yhteensä (5 rahastoa) 35.934 mk ja v. 1944 yhteensä (7 rahastoa) 93.126 mk, ovat nyttemmin (14 rahastoa) kasvaneet 1.288.077 mk:ksi ja ovat seuraavan suuruisia:

Jean Sibeliuksen strahasto	35.257:—
Elvi ja Bjarne Westermarckin str.rahasto	27.043:—
Ensimmäisten ylioppilaiden str.rahasto	54.681:—
Iisa ja Pekka Siimestön str.rahasto	21.363:—
Heino Kokkosen str.rahasto	18.410:—
Pikakirjoituksen edistämisrahasto	139.497:—
Harjoitus- ja retkeilyrahasto	145.402:—
Sankarivainajien muistorahasto	88.424:—
Urheilurahasto	117.334:—
Järvenpään Kirjakaupan str.rahasto	75.980:—
Juho Seppälän str.rahasto	46.024:—
Kotitalousrahasto	51.322:—
Terijoen kunnan lahjarahasto	213.003:—
Opetuspuutarharahasto	194.337:—

Rahastojen pääomat ovat lainattuina koululle, joka niille suorittaa vuosittain käyvän pankkitalletuskoron. Koulun taloudellisella asemalla onkin näillä rahastoilla ollut huomattava merkitys sikäli, että niiden pääomat ovat suhteellisen pieniä korkoa vastaan koulun käytettävissä. Mitään rahastoa ei ole käytettävä, ennen kuin se on kasvanut vähintään 25.000 markan suuriseksi. Yleensä rahastoista oppilaille suoritettujen summat ovat olleet siksi pieniä — aikaisemmin 200—300 markan, myöhemmin 500—1.000 markan suuruisia — vain kehityspalkintojen luontoisia, ettei niillä ole ollut mitään merkitystä oppilaiden opiskelun helpottamiseksi. Kaikkiaan on niistä jaet- tu v. 1944 lähtien 143.925 mk.

Koulun oppilasruokala ja maatalous.

Vaikka sota-aika monella tavalla häiritsi ja vaikeutti koulu-työtä, voidaan kuitenkin sen tilille laskea ainakin yksi edullinen vaikutus, nim. oppilasruokalan aikaansaaminen. Jo koulun alkuvuosista lähtien oli eräiden lasten vanhempien taholta tiedusteltu, eikö koulu voisi järjestää jonkinlaista vaikkapa vaatimattomakin aamiaisruokaa niille varsinkin pitkämatkaisille oppilaille, jotka sitä haluaisivat hyväksien käyttää. Mutta kun koululla ei ollut kolmen ensimmäisen rakennusvaiheen aikana mitään tähän tarkoitukseen soveltuvaa huonetta, oli vastauksena aina vain lupaus, että seuraavissa rakennusvaiheissa koetetaan ottaa tämäkin seikka huomioon.

Mutta kun sota-aikana elintarpeiden saanti kävi yhä niukemmaksi ja oppilaiden kotoiset eväät yhä laihemmiksi ja tästä johtuva ravinnon riittämättömyys alkoi tuntua myös oppilaiden terveydentilassa, jopa opinnoissakin, täytyi tämä asia saada järjestetyksi keinolla millä hyvänsä. Ratkaisu siihen löydettiinkin sisustamalla opetuskeittiön vieressä oleva pesutupa ruokakeittiöksi. Se oli kyllä kaikkea muuta kuin kohtuullisakaan vaatimuksia tyydyttävä, sillä kellarikerroksessa sijaitsevana se oli kylmä, kostea ja suorastaan epäterveellinenkin siinä työskenteleville henkilöille, sen toinen ovi avautui nokiiseen ja pölyiseen pannuhuoneeseen ja toinen suoraan ulkoilmaan. Kenet saisi tällaiseen »mörskään» rupeamaan keittäjäksi, joka osaisi laittaa halpaa ja hyvää ruokaa ja joka samalla olisi kyllin vahva terveydeltään ja muutenkin vähään tyytyväinen, siinä kysymys. Siihenkin pulmaan sota-aika toi onnellisen ratkaisun: Terijoelta paikkakunnalle siirtynyt rouva *Serafiina Nissinen*, joka ensin toimi jonkin aikaa siivoojana koulussamme, suostui ottamaan tämän vaativan ja epäkiitollisen tehtävän hoidettavakseen; ja sanoa täytyy, että sen sopivam-

paa henkilöä siihen ei olisi voitu ajatellaakaan. Tätä ruokalan pitoa helpottivat ensimmäisenä vuosikymmenenä koulun omat peruna-, kaali- ja juurikasviljelykset, jotka olivat vahtimestarin hoidossa ja rehtorin valvonnassa, sekä oma sikala, josta rouva Nissinen huolehti. Tämän pienen »oman maatalouden» turvin myös ruoka-annosten hinnat voitiin pitää niin alhaisina, etteivät ne estäneet ketään vähävaraisempakaan ruokailuun osallistumasta. Ja niinpä miltei kaikki sellaiset oppilaat, jotka eivät pitkän koulumatkan vuoksi voineet käydä kotonaan aamiaisella, samoin kuin opettajatkin käyttivät hyväkseen tätä kouluateriaa, jolla oli aivan ilmeisesti edulliset vaikutukset sekä opettajien että oppilaiden hyvinvointiin kuin myös työhaluun ja -kykyyn. Edellämäntä väliaikaisessa suojassa ruokala-keittiö jouduttiinkin pitämään aina syksyyn 1952 asti, jolloin koulun neljäs rakennusvaihe teki mahdolliseksi erottaa entisestä opetuskeittiöstä osan jonkin verran tarkoituksenmukaisemmaksi ruokakeittiöksi.

Koulurakennusten käyttö muihin kuin opetustarkoituksiin.

Niin vaatimattomat, voipa sanoa suorastaan ahtaat kuin koulumme huoneistot ovatkin olleet, on niitä kuitenkin näiden 25 vuoden kuluessa käytetty moniin muihinkin tarkoituksiin kuin Järvenpään Yhteiskoulun opetustarkoituksiin. Siitä asti kuin koulu sai nykyisen juhla- ja voimistelusalinsa, on se lukukauden aikana ollut kaiket illatkin ahkerassa käytössä. Kolmena iltana viikossa se on ollut varattuna koulun omien oppilaiden, vuoroin poikien, vuoroin tyttöjen voimisteluharjoitusten ja koripallopelejä varten. Muina iltoina viikossa se on taas ollut syksyyn 1952 asti, jolloin keskuskansakoulu valmistui, vuokrattuna paikkakunnan voimistelu- ja urheiluseuroille niiden harjoituksia varten. Vv. 1947—52 työskenteli Tuusulan kansalaisopisto (sittemmin Järvenpään Työväenopisto) yhteiskoulun huoneissa. Myös Helsingissä toimivan Kalliolan Setlementin järvenpääläinen haaraosasto (Järvenpään Kerhokeskus) oli osittain yhteiskoulun vuokralaisena.

Talvisotaa edeltäneen YH:n aikana koulun huoneistot olivat ensin sotilaiden kokouksumis- ja majoituspaikkoina ja sitten sodan alettua sotilassairaalana. Maalis-toukokuun ajan v. 1944 taas koulussamme työskenteli iltapäivävuoroilla pommittusten vuoksi Helsingistä maaseudulle siirrettyjen eräiden koulujen luokat opettajineen (yht. 182 oppilasta). Unohtaa ei myöskään sovi, että siihen aikaan kun Järvenpään Yhteiskoulun juhlasali oli suurin ja akustisesti edullisin sali paikkakunnalla, sitä käytettiin silloin tällöin vieraillevien kuorojen ja näytelmäseurueiden esityksiä varten kuin myös terijokelaisten suurten kesäjuhlien keskuspaikkana. Kun vielä otamme huomioon, että vuosina 1944—52 eräät koulumme omatkin rinnakkaisluokat työskentelivät iltapäivävuoroilla, joten kouluhuoneistot olivat käytössä aamusta klo 8 iltaan klo 18:aan, niin eipä voi kukaan sanoa, että koulurakennukseen käytetyt pääomat olisivat olleet tuottamattomasti sijoitettuja.

Oppilaiden vapaat harrastukset.

Oppikoulun opetus- ja varsinkin kasvatuksessa on oppilaiden vapailla harrastuksilla erittäin suuri merkitys; mutta edellytyksenä on, että koulussa on opettajia, joilla on mielenkiintoa, aikaa ja voimia niiden ohjaamiseen. Valitettavasti ainakin viimeksimainitut edellytykset useimmissa kouluissa nykyään puuttuvat, sillä opettajat ovat niin kuormitetut varsinaisella opetustyöllä tai sitten muulla toimeentulonsa vuoksi välttämättömällä ansiotyöllä, etteivät he, vaikka harrastusta olisi, jouda eivätkä jaksa tähän puoleen koulutyössä niin suurta huomiota kiinnittää, kuin se ansaitsisi ja kuin oli asianlaita esim. allekirjoittaneenkin kouluaihana. Kysymyksen ollessa maalaiskouluista, sellaisesta kuin Järvenpään Yhteiskoulu, tulee vielä lisäksi, että suuri osa oppilaista asuu pitkien matkojen päässä sekä koulusta että toisistaan, joten vain osa heistä on niin lähellä koulua, että heiltä riittää aikaa näihin vapaisiin harrastuksiin osallistumiseen, koska ne tavallisesti edellyttävät ylimääräisiä matkoja varsinaisten koulumatkojen lisäksi. Niinpä Järvenpään Yhteiskouluunsaakaan eivätkä nämä oppilaiden vapaat harrastukset ole saaneet sellaista kantavuutta, kuin niillä olisi voinut olla toisenlaisissa olosuhteissa. Mutta hyvää yrittystä tässä kohden ei suinkaan täälläkään ole puuttunut, ja ajoittain on toiminta milloin yhden, milloin toisen vapaan harrastuksen kohdalla ollut melko vilkastakin. Sehän riippuu aina hyvin paljon ei vain opettajista, vaan myös itse oppilaista, siitä nim. sattuuko asianomaisilla luokilla olemaan riittävä määrä asiaa todella harrastavaa ja myös johtoon pystyvää ainesta.

Ensimmäisenä koulumme oppilaiden vapaiden harrastusten muotona olivat luokkien väliset prosenttihihtokilpailut (v. 1930) ja luokkajuhlat, joita ensin alettiin järjestää kiertopalintojen hankkimiseksi edellämainittuja kilpailuja varten. Täl-

laisten juhlien järjestäminen kävikin mahdolliseksi sen jälkeen, kuin kesällä 1931 uuden koulutalon yläkerran kaksi luokkahuonetta, jotka ensimmäisen talven olivat sisustamatta, saatiin sekä luokkahuoneina että juhlasalina käytettäväksi kuntoon. Samana vuonna järjestettiin koululla ensimmäinen yleisöjuhla, jonka varojen hankkimiseksi oppilaskirjasto varten, johon tarkoitukseen myös samana vuonna ilmestyneen pienen oppilaskirjaston »Kevättarinoita» myynnistä kertyvät tulot käytettiin.

Ensimmäinen varsinaisen oppilaiden vapaita harrastuksia ajamaan tarkoitettu yhdistys, nim. *toverikunta* (myöhemmin *teinikunta*) perustettiin lv. 1932—33. Toimittuaan aluksi V luokan oppilaiden kesken, se laajeni seuraavina vuosina kaikki luokluokat käsittäväksi. Seuraavan lukuvuoden keväällä aloitti toimintansa koulun voimistelu- ja urheiluseura *Jyky*, jonka jäsenistön ovat pääasiassa muodostaneet pojat. Lv. 1935—36 pantiin alulle *raittiusyhdistys*, jonka jäseninä alkuvuosina oli kaikkien luokkien oppilaita, mutta joka sittemmin on muodostunut pääasiassa neljän alaluokan järjestöksi. Kaikki edellämainitut vapaiden harastusten muodot ovat olleet sellaisia, jotka sittemmin ovat olleet *jatkuvasti* käynnissä (sota-aikaa lukuun ottamatta) milloin vireämpinä, milloin laimeampina.

Kun näiden järjestöjen toiminnan vilkkaus ja tuloksellisuus hyvin ratkaisevasti riippuu niiden valvojana ja ohjaajana toimineesta opettajasta ns. kuraattorista sekä yhdistyksen puheenjohtajasta, tyydytään seuraavassa luettelemaan po. yhdistyksistä vain nämä toimihenkilöt, silti unohtamatta, että niiden toiminnassa on erällä toisillakin virkailijoilla ollut tärkeä osansa.

Teinikunnan johdossa ovat olleet vv. 1932—35: kuraattorina voimistelunopettaja *Veijo Kokkonen* ja puheenjohtajina oppilaat Pentti Mikkola, Pekka Talvela ja Jaakko Törmi; vv. 1935—37: kuraattorina maist. *Kauko Heikkilä* ja puheenjohtajina oppilaat Niilo Ropponen ja Martti Laiho; vv. 1937—39: kuraattorina maist. *Erkki Kolehmainen* ja puheenjohtajina oppilaat Martti Laiho, Reima Ström ja Paavo Hannula. Vuosina 1939—40 sekä 1941—42 toiminta oli aivan pysähtyneenä. Lv. 1940—41 sekä vv. 1942—45 oli kuraattorina maist. *Kolehmainen* ja puheenjohtajina oppilaat Kaija Soine, Helena Tyllillä, Irja Miettinen ja Inga Tamminen; vv. 1945—49: kuraattorina maist. *Väinö Kyrölä* ja puheenjohtajina oppilaat Toivo Miettinen (2 v.) ja Matti Tuuri (2 v.); lv. 1949—50: kuraattorina maist. *Heino Kokkonen* ja puheenjohtajana opp. Yrjö Sälkäki

sekä vv. 1950—53: kuraattorina maist. *Iiri Levantin* ja puheenjohtajina oppilaat Pekka Hirvi, Juha Kokkonen ja Anneli Kivessä.

Raittiusyhdistyksen johdossa ovat toimineet vv. 1935—39: kuraattorina maist. *Esteri Kokkonen* ja puheenjohtajina oppilaat Pentti Heinilä (2 v.) ja Esa Korhonen (2 v.). Vv. 1939—43 toiminta oli kokonaan pysähtyneenä. Vv. 1943—49 oli kuraattorina maist. *Elvi Päivänsalo* ja puheenjohtajina oppilaat Eero Koski, Veikko Junttila, Esko Toivanen, Eila Rantanen ja Reino Virtanen (2 v.), lv. 1949—50 kuraattorina maist. *Aimo Mutru* ja puheenjohtajana opp. Teuvo Putkonen, lv. 1950—51 kuraattorina maisteri Laina Brehmer ja Eeva Backman, puheenjohtajana opp. Matti Huttunen, lv. 1951—52 kuraattorina maist. *Sylvi Sillanmaa* ja op. *Liisa Toivonen*, puheenjohtajana opp. Matti Kaplin sekä lv. 1952—53 kuraattorina maisteri *Hilkka Salmio* ja opett. *Irma Harjulin*, puheenjohtajana opp. Sointu Nokkala.

Voimistelu- ja urheiluseura Jykyä ovat johtaneet: vv. 1933—39 kuraattorina voimistelunopett. *Veijo Kokkonen* sekä puheenjohtajina opp. Jaakko Törmi (2 v.), Niilo Ropponen ja Aarne Mattila. Sota-aikana Jykykin toiminta oli pysähtyneenä. Vv. 1944—48 oli kuraattorina edelleen opett. *Veijo Kokkonen* ja puheenjohtajina opp. Veikko Kankainen (2 v.), Kalevi Kittelä, Kari Räsänen ja Olli Virta. Vv. 1949—53 on ollut kuraattorina voim.opett. *Veikko Rekola* ja puheenjohtajina opp. Olli Virta (2 v.), Fehim Sadik (2 v.) ja Olli Virta (2 v. uudelleen).

Sota-aikana osallistuttu innokkaasti kaikenlaisiin sota-ajalle ominaisiin talkootöihin ja keräyksiin sekä sotakummilapsitoimintaan. Vasta lv. 1944—45 entiset toimintamuodot heräsivät uudelleen, vieläpä useimmat entistä vilkkaampaan ja monipuolisempaan toimintaan. Erikoisesti on tällöin mainittava *teinikunta*, jonka kuraattorina siihen aikaan useita vuosia toimi maisteri *Väinö Kyrölä*. Hänen toimiaikanaan pantiin alulle »noviiseille» (V luokkalaisille) tarkoitettu, sittemmin keskeytykseltä jatkunut teinikasvatus, ts. uusien teinien perehdyttäminen kokousteknikkaan ja yhteiskunnallisiin asioihin. Teinikunnan piirissä on milloin pitempiä, milloin lyhyempiä aikoja toiminut erilaisia kerhojakin. Niitä oli mm. *musiikkikerho*, jonka oppilaat Joonas Kokkonen ja Kalevi Koski perustivat v. 1937 ja joka toimi pari vuotta sangen vilkkaasti saman aikaisesti kuin pieni eri luokkien (myös keskikouluuokkien) oppilaista kokoonpantu jousiyhtye harjoitteli ja muutamana kerran esiintyi koulun juhli-

kin viulutaiteilija P. Frontin johdolla. Sotien jälkeen mainittu kerho heräsi uudelleen henkiin ensin Kaarina Kukkolan ja Sirkku Rautasuon johtamana opettaja Elli Tourusen toimiessa kuraattorina; mutta sen toiminta keskeytyi jo parin vuoden kulluttua. Uusiakin kerhoja perustettiin näinä vuosina. Pitemmän aikaa, ainakin n. 3 vuotta toimi kirjallisuuskerho, kuraattorina maisteri Väänö Kyrölä ja puheenjohtajina oppilaat Eeva Mesiäinen ja Sirkka Ojala. Opettaja Irma Harjulinin johtama piirustuskerho ja oppilas Olavi Tuomiston johdolla toiminut piirustuskerho ja vanhojen tanssien edistämiseksi eivät eläneet kuin n. vuoden verran. Sen sijaan maisteri Eva Backmanin johtaman kristillisen kerhon toiminta jatkui kaksi vuotta.

Raittiusyhdistyksen ajoittain hyvinkin vilkkaasta ja monipuolisesta toiminnasta mainittakoon paitsi keskustelutilaisuuksia, kokouksia ja juhlia, mm. sen jäsenten osanotto Opiskelevan Nuorison Raittiusliiton joka-vuotisiin kesäkokouksiin, joissa yhdistyksen jäsenet miltei aina ottaessaan osaa sekä urheiluetä taidekilpailuihin ovat saaneet palkintoja, sekä muutamina vuosina rehtori Raevuoren johdolla tapahtunut II luokan oppilaiden valmistautuminen ja osallistuminen ONR-liiton raittiustutkintoihin. Aivan erikoisen suuri raittiushdistyksen taholla suoritettu voimainponnistus oli ONR-liiton kesäjuhlan järjestäminen kesällä v. 1946.

Oppilaiden voimistelu- ja urheiluharrastusten valvojana ja edistäjänä on JYKY:llä ollut koko ajan sangen suuri merkitys. Siinä tarkoituksessa se on järjestänyt lukukauden aikana luokkien välisiä urheilu- ja hiihtokilpailuja sekä tytöille että pojille ja säännöllisesti pari kertaa viikossa voimistelu- ja pesäpallharjoituksia, joita voimistelunopettajat ovat ohjanneet.

Lukuvuodesta 1935—36 lähtien on myös keskikoululuokkien tyttöjen raamattupiiri maisteri Eva Backmanin johdolla toiminut säännöllisesti sota-aikaa lukuunottamatta.

Lyhyempiäaikaisia järjestöjä on mm. oppilas Martti Laihon lv. 1936—37 perustama ja useita vuosia johtama Partiossist-niminen poikajärjestö, jonka sodan jälkeen herätti uudelleen eloon ja otti johtoonsa oppilas Lauri Inkinen, mutta jonka toiminta sopivan johtajan puutteessa v. 1948 lakkasi. Tämän järjestön edullinen vaikutus alaluokkien poikiin oli aivan ilmeinen.

Sodan jälkeisen ajan mukanaan tuomana aivan uutena tulokkaana on vielä mainittava luonnontieteellinen seura Natura, joka toimi vuosina 1943—48, ajoittain hyvinkin vilkkaasti kuraattorinsa maist. Erkki Kolehmaisen sekä puheenjohtajainsa

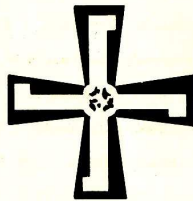
Mauri Tuulion, Jouko Miettisen, Veikko Loistin ja Tauno Miettisen johdolla ja jonka kunniajäsenenä oli maist. Aili Suvanto.

Oppilaiden vapaisiin harrastuksiin on luettava myös erillisen kilpailutoiminta, joka aluksi tapahtui yksinomaan urheilun, sekä hiihto- että yleisurheilun merkeissä joka vuosi koulun omien luokkien keskeisenä ja useina vuosina myös kilpailuina osittain lähimpien oppikoulujen Keravan, Hyvinkään, Riihimäen ja Porvoon oppilaiden kanssa, osittain hiihtokilpailuina naapurikoulujen Maatalousnormaalikoulun, Kotitalousopettajaopiston ja Kansanopiston oppilaiden kanssa.

Kevästä 1944 lähtien on huomattava osa IV ja V luokan oppilaista sekä useita VI ja VII luokan oppilaistakin osallistunut Pikakirjoittajayhdistyksen keväisin järjestämiin koko maata käsittäviin pikakirjoituskilpailuihin: aloittelijat, siis IV luokkalaiset 20 sanan minuuttinopeudella, pitemmällä ehtineet 40:n, 60:n, jopa muutamat 80:nkin sanan nopeudella. Joka vuosi on aina n. 3/4 20 sanan kilpailijoista päässyt hyväksyttävään tulokseen ja 40, 60 sanan kilpailuissa on miltei säännöllisesti yksi tai useampia palkintoja tullut Järvenpään Yhteiskoulun oppilaiden osalle. Tämäkin mainittakoon todistuksena siitä, että koulun pakollinen pikakirjoituksen opetus on kantanut hedelmiä.

Erittäin suosittuja oppilaiden keskuudessa ovat olleet luokkien väliset lausuntakilpailut ja lv:sta 1950—51 lähtien taidekilpailut, joissa on kilpailtu sekä lausunnassa, puheiden pidossa että laulussa ja soitossa. Ovatpa koulumme oppilaat menestyksellisesti kilpailleet muutamissa teinikuntien liitonkin järjestämässä taidekilpailuissa.

Kun on puhe oppilaiden vapaista harrastuksista, ei ole myöskään unohdettava koulun täyttäässä 10 vuotta toimitettua 72-sivuista julkaisua »Koulumuistoja 10-vuotistaipaleelta», joka sisälsi joukon sekä silloisten että entisten oppilaiden kirjoituksia ja jonka myynnistä kertyneet tulot käytettiin Jean Sibeliuksen ja Elvi Westermarck'in stipendiahastojen kartuttamiseen.

Sankarivainajamme.

Vuosina 1939—45 käydyt sotamme vaativat Järvenpään Yhteiskoulunkien kasvattien keskuudesta raskaat uhriensa. 32 koulumme silloista ja entistä oppilasta menettivät henkensä sotatoimissa, yksi silloinen ja yksi entinen oppilas kuoli niissä saamaansa tautiin ja kaksi entistä oppilasta — niistä toinen tyttöoppilas — sai surmansa ilmapommituksissa. Kun otamme huomioon, että koulussamme oli ennen rauhantekoa ollut oppilaita n. 400 17 v. täyttäneitä nuorukaista, voidaan sanoa, että tämänkin koulun kasvattien osalta sodan vaativat uhrit olivat varsin raskaat.

Kun lukuvuoden 1944—45 vuosikertomukseen sisältyy henkilötiedot näistä sankarivainajistamme, tyydyimme tässä vain luettelemaan heidän nimensä, sotilasarvonsa, kotipaikkansa, syntymäaikansa, kuolinpäivänsä sekä millä luokilla he olivat oppilaina koulussamme:

- Heikki Eerikkilä, kersantti, Mäntsälä, s. 21. 6. 1918, † 14. 11. 1941, III—V lk.;
 Pekka Eerikkilä, korpraali, Mäntsälä, s. 21. 5. 1922, † 5. 9. 1941, II—VI lk.;
 Pentti Finnilä, vänrikki, Mäntsälä, s. 11. 4. 1919, † 12. 12. 1939, I—VIII lk.;
 Helge Friberg, tykkimies, Nurmijärvi, s. 27. 2. 1924, † 2. 7. 1944, I—VII lk.;¹⁾
 Mauri Heikkilä, korpraali, Ikaalinen, s. 6. 9. 1922, † 2. 11. 1942, I—II lk.;²⁾
 Pentti Heinilä, luutnantti, Hyvinkää, s. 5. 3. 1919, † 13. 10. 1943, VI—VIII lk.;
 Aimo Heinonen, rajajääkäri, Järvenpää, s. 15. 4. 1922, † 4. 7. 1943, II lk.;
 Esko Hellemaa, luutnantti, Turku, s. 20. 7. 1920, † 12. 7. 1944, I—IV lk.;²⁾
 Tor Juselius, vänrikki, Hausjärvi, s. 12. 3. 1920, † 15. 7. 1941, III—VIII lk.;
 Pertti Kaarela, sotamies, Jokela, s. 15. 9. 1927, † 7. 2. 1944,³⁾ I—III lk.;²⁾
 Mauri Kallio, vänrikki, Riihimäki, s. 24. 11. 1916, † 14. 11. 1944, V lk.;
 Jaakko Kitunen, vänrikki, Helsinki, s. 21. 12. 1922, † 4. 7. 1944, I—IV lk.;²⁾
 Erik Lahti, alikersantti, Riihimäki, s. 21. 6. 1923, † 19. 6. 1944, II—IV lk.;¹⁾
 Pentti Lahtinen, vänrikki, Riihimäki, s. 12. 9. 1927, † 7. 7. 1944, III—V lk.;
 Paul Lundqvist, upseerikoulun opp., Riihimäki, s. 20. 11. 1924, † 29. 3. 1944, II—VII lk.;¹⁾
 Tauno Luoto, sotamies, Riihimäki, s. 27. 7. 1922, † 11. 10. 1943, I—V lk.;
 Osmo Martikainen, vänrikki, Joensuu, s. 18. 7. 1919, † 6. 10. 1943, IV lk.;
 Veikko Mattila, Sturmman, Iisalmi, s. 16. 7. 1920, † 19. 1. 1943, I—IV lk.;

¹⁾ Oli vielä koulun oppilas.

²⁾ Jatkoit koulunkäyntiään muualla.

³⁾ Kuoli ilmapommituksessa.

- Reino Mela, alikersantti, Mäntsälä, s. 23. 4. 1914, † 13. 9. 1944, III—V lk.;
 Torsti Metsola, korpraali, Hyvinkää, s. 21. 7. 1918, † 27. 7. 1941, I—VII lk.;¹⁾
 Unto Mäkelä, korpraali, Järvenpää, s. 26. 3. 1923, † 6. 2. 1942, I—VIII lk.;¹⁾
 Mauno Niinivirta, alikersantti, Mäntsälä, s. 11. 11. 1920, † 1. 4. 1943, I—III lk.;
 Kaija Nikkanen, Tuusula, s. 18. 3. 1929, † 19. 6. 1944,²⁾ I lk.;³⁾
 Heikki Nikula, vänrikki, Mäntsälä, s. 26. 1. 1921, † 4. 9. 1941, I—V lk.;
 Ilmo Ojamo, korpraali, Mäntsälä, s. 17. 7. 1918, † 27. 6. 1944, I—II lk.;
 Ormond Partanen, alikersantti, Järvenpää, s. 11. 12. 1919, † 23. 11. 1941, I—V lk.;
 Simo Peltonen, vänrikki, Jokela, s. 28. 10. 1917, † 22. 11. 1941, I—V lk.;
 Eino Peuranpää, sotamies, Hyvinkään mlk., s. 20. 9. 1916, † 26. 7. 1942, I—IV lk.;
 Heikki Salo, vänrikki, Hyvinkää, s. 13. 9. 1918, † 24. 9. 1941, VI—VIII lk.;
 Olli Salo, vänrikki, Järvenpää, s. 17. 3. 1915, † 18. 2. 1940, VII—VIII lk.;
 Kälervo Salonen, luutnantti, Hyvinkää, s. 4. 3. 1918, † 8. 7. 1942, VII—VIII lk.;
 Jaakko Siivonen, vänrikki, Hyvinkää, s. 25. 7. 1918, † 27. 2. 1940, VII—VIII lk.;
 Pekka Talvela, luutnantti, Järvenpää, s. 2. 6. 1915, † 6. 12. 1941, I—VIII lk.;
 Svante Tervola, vänrikki, Järvenpää, s. 5. 4. 1919, † 14. 10. 1941, I—VIII lk.;
 Taimo Tähtelä, vänrikki, Helsinki, s. 14. 4. 1920, † 5. 5. 1943, IV—V lk.;³⁾
 Osmo Virta, alikersantti, Mäntsälä, s. 21. 11. 1918, † 12. 12. 1939, I—VIII lk.

¹⁾ Oli vielä koulun oppilas.

²⁾ Kuoli ilmopommituksessa.

³⁾ Jatkol koulunkäyntään muualla.

Niinkuin edellisestä näkyy oli näistä sankarivainajista viisi sellaista, jotka vielä kuollessaan olivat koulumme oppilaita, 10 ylioppilastutkinnon suorittaneita, 8 keskkoulun käyneitä ja 13 alaluokilta eronnutta.

Kotipaikkansa mukaan vainajat jakaantuivat seuraavasti: Tuusulasta 6, Mäntsälästä 8, Hyvinkään mlk:sta ja kauppalaista 7, Riihimäeltä 5 ja muilta paikkakunnilta 10. Erikoisen raskaasti verotettiin niitä koulumme oppilasparvia, jotka olivat aloittaneet koulunkäyntinsä vuosina 1932, 1934, 1935 ja 1938 (kustakin vuosikerrasta 5 tai 6 kaatunutta), ja melko ankarasti myös vuosien 1928, 1930 ja 1936 oppilasparvia (3 t. 4 kaatunutta). Koulustamme päässeistä ylioppilaita olivat varsinkin vuosina 1936 ja 1938 valmistuneiden menetykset erikoisen suuret (3 kummastakin).

Paljon nämä 36 nuorta ihmistä eivät vielä elämässään ehtineet saada aikaan tavallisella rauhanaikaisella mittapuulla mitattuna. Vaatimaton oli myös useimpien heidän sotilasarvonsa. Mutta kunniaakkaasti he jokainen olivat tehtävänsä sotilaina suorittaneet. Tämän kirjoittajalla oli tilaisuus olla läsnä useiden näiden vainajien hautajaisissa ja kuulla heidän esimeistensä lausumia tai kirjeellisesti lähetettämiä lämpimiä tunnustuksen sanoja heidän korkeista sotilaallisista ominaisuuksistaan, olipa sitten kysymys useeista, aliuseeista tai tavallisesta sotamiehestä. Ketä kiitettiin hänen kuolemaa halveksivasta urhoollisuudestaan, ketä hänen uhrautuvaisuudestaan, silloin kun oli ollut kysymys esim. haavoittuneen tai vaaraan joutuneen asekkumppanin pelastamisesta, ketä hänen milloinkaan ehtymättömästä loisuudestaan ja huumoristaan, ketä erinomaista komentaja-taipumuksista jne. Jokaisesta heistä saatettiin yhteisenä, poikkeuksettomana tunnustuksena antaa lausunto: »Milloinkaan hän ei tinkinyt velvollisuksistaan, milloinkaan ei nurissut raskaimmissakaan ponnistuksissa, hän oli rehti, vaatimaton suomalainen sotilas.»

Järvenpään yhteiskoulu voi olla ylpeä siitä, että silläkin on ollut ainakin pieni osuus näiden nuorten miesten kasvattamisessa, joista tällaiset tunnustuksen sanat on voitu lausua. Nuoresta iästään huolimatta nämä nuorukaiset ehtivät sittenkin suorittaa arvokkaan elämäntyön.

Kiitollisuudenvelkamme.

Suomen historia tietää kertoa kansamme sivistyselämän alalta lukemattomista toinen toistaan ihmeellisemmistä saavutuksista. Kauniina lisänä voidaan mainita myös Järvenpään yhteiskoulun vaiheet. Kun ottaa huomioon, miten vähäväkistä Järvenpään ja sen ympäristön väestö suurimmalta osaltaan on ollut ja yhä vieläkin on, niin tuntuu melkein sadulta kaikki se, mihin nyt tässä koulussamme olemme päässeet. Ja jos kysymme miten se on ollut mahdollista, niin vastaus kuuluu: koulullamme on ollut paljon ystäviä, jotka ovat olleet valmiit suuriinkin sekä työssä että rahassa tehtyihin uhrauksiin sen hyväksi. Sadoissa on laskettavissa niiden henkilöiden ja laitosten luku, jotka ovat kantaneet kortensa tähän yhteiseen kekkoon, jonka nyt 15-luokkaisena lähes 600 oppilasta käsittävänä, jotenkin kaikkilla nykyaikaiselle koululle kuuluvilla suojilla ja apuneuvoilla varustettuna tämän »koulujen kauppala» muiden monilukuisten oppilaitosten rinnalla näemme. Suuri on se kiitollisuudenvelka, johon kaikki ne nuoret ihmiset ovat joutuneet, jotka täällä jo tähän mennessä ovat valmistautuneet ja vastedes tulevat valmistautumaan elämäntehtävänsä. Toivottavasti tämä vaatimaton julkaisu kykenee ainakin jossakin määrin tekemään koulumme sekä entisille, nykyisille että tuleville oppilaspolville selväksi tämän asian. Useat näistä koulumme ystävästä ovat jo siirtyneet rajan yli, niin että meidän kiitollisuutemme ei enää heitä tavoita, ja muutamien vuosikymmenien kuluttua ei heistä enää ole ketään jäljellä. Mutta toivottavasti heidän muistonsa tulee elämään ikuisin aikoihin tämän oppilaitoksen kiitollisten oppilaspolvien mielessä.

Järvenpäässä, 31. 1. 54.

V. Raevuori.

I Koulun oppilasluvussa tapahtuneet muutokset.

Lukuvuosi	Luokkia	Oppilaita edellisen lukuvuoden päätyttyä			Uusia oppilaita			Ylioppilastutk. suorittaneita	Keskkoulu-tutk. suor.	Muilta lk:lta eronn.
		I—V lk:lta	VI—VIII lk:lta	Keskikoulu-klaan lk:lta	I—V lk:lta	VI—VIII lk:lta				
1928—29	1	—	—	—	44	—	—	—	—	1
1929—30	2	43	—	43	32	—	—	—	—	6
1930—31	3	69	—	69	41	—	—	—	—	11
1931—32	4	99	—	99	36	—	—	—	—	13
1932—33	5	122	—	122	35	—	—	—	—	21
1933—34	6	136	—	136	45	10	—	22	7	14
1934—35	7	146	24	170	72	22	—	21	7	27
1935—36	8	173	57	230	50	26	—	33	13	33
1936—37	8	180	80	260	38	14	18	26	12	11
1937—38	8	186	85	271	66	10	19	20	11	36
1938—39	8	202	79	281	63	13	25	31	9	31
1939—40	¹⁾ 8	211	81	292	49	8	28	29	8	46
1940—41	9	231	92	323	56	3	16	35	12	16
1941—42	11	234	84	338	120	5	27	45	17	40
1942—43	13	298	81	379	98	14	26	33	14	38
1943—44	13	333	80	413	96	—	17 ²⁾	35	6	49
1944—45	14	356	81	437	126	4	14 ²⁾	41	18	68
1945—46	14	414	53	467	119	5	29 ²⁾	44	18	39
1946—47	15	430	75	505	108	7	22 ²⁾	65	33	63
1947—48	14	423	79	502	102	4	28 ²⁾	54	22	80
1948—49	13	397	81	478	89	3	17	47	21	78
1949—50	13	382	72	454	109	8	21	57	20	84
1950—51	13	382	73	446	93	10	16	57	21	64
1951—52	13	373	75	448	93	12	15	54	21	45
1952—53	15	386	86	472	141	14	23	61	28	39
1953—54	15	446	91	537	—	—	17	47	18	40 ³⁾
Yhteensä					1955	214	378	857	336	993

¹⁾ Talvisota jakoi lukuvuoden kahteen aivan erilliseen osaan; jälkimmäisessä mukana siirtoväen ym. lapset.

²⁾ Näihin lukuihin sisältyy myös ns. sotilasjärjestyksessä hyväksytyjä.

³⁾ Tähän lukuun sisältyvät vain ennen syyslukukauden alkua eronneet oppilaat.

II Oppilaiden lukumäärä, »ehdot» ja luokalta siirtäminen.

Lukuvuosi	Luok- kia	Oppilaita			Siirt. lk:lta			Saanut ehtoja			Jäänyt lk:lle		
		Poik.	Tytt.	Yht.	Poik.	Tytt.	Yht.	Poik.	Tytt.	Yht.	Poik.	Tytt.	Yht.
1928—29	1	20	23	43	17	21	38	3	2	5	—	—	—
1929—30	2	26	43	69	15	39	54	8	1	9	3	3	6
1930—31	3	44	55	99	30	43	73	8	8	16	6	4	10
1931—32	4	52	70	122	27	51	78	18	15	33	7	4	11
1932—33	5	64	72	136	35	54	89	23	14	37	6	4	10
1933—34	6	78	92	170	37	56	93	23	24	47	18	12	30
1934—35	7	105	125	230	44	71	115	38	34	72	23	20	43
1935—36	8	130	130	260	62	66	128	49	49	98	19	15	34
1936—37	8	139	132	271	58	79	137	52	36	88	29	17	46
1937—38	8	131	150	281	75	83	158	46	48	94	10	19	29
1938—39	8	131	161	292	56	74	130	57	63	120	18	24	42
1939—40	8—9	131	192	323	107	166	273	1)					
1940—41	9	141	197	338	53	111	164	1)					
1941—42	11	154	225	379	110	192	302	1)					
1942—43	13	156	257	413	105	221	326	1)					
1943—44	13	176	261	437	106	236	342	1)					
1944—45	14	175	292	467	96	180	276	57	83	140	23	28	51
1945—46	14	197	308	505	85	165	250	78	109	187	36	32	68
1946—47	15	194	308	502	124	220	344	32	37	69	38	51	89
1947—48	14	188	290	478	99	170	269	47	61	108	42	59	101
1948—49	13	185	269	454	127	166	293	28	54	82	30	49	79
1949—50	13	192	254	446	118	190	308	45	40	85	29	24	53
1950—51	13	177	271	448	121	209	330	34	31	65	22	31	53
1951—52	13	205	267	472	144	194	338	34	42	76	26	31	58
1952—53	15	240	297	537	134	199	333	79	78	157	27	20	47

1) Sota-ajan poikkeukselliset olosuhteet — lukioluokkien melkein kaikkien poikaoppilaiden joutuminen asepalvelukseen sekä se eräinä vuosina Kouluhallituksen määräyksestä voimassa ollut järjestelmä, että ehtoja ei lainkaan saanut antaa — vaikutti, että lukuvuosia 1939—44 koskevat ehtojen saamis- ja luokalle jäämisnumerot eivät ole verrattavissa muiden vuosien vastaaviin numeroihin. Sen vuoksi ne on tästä taulukosta kokonaan jätetty pois.

III Oppilaiden »ehdot» ja luokalta siirtäminen prosentteissa.

Lukuvuosi	Siirretty luokalta			Saanut ehtoja			Jäänyt luokalle		
	Poikia %	Tyttöjä %	Yht. %	Poikia %	Tyttöjä %	Yht. %	Poikia %	Tyttöjä %	Yht. %
1928—29	85	91	88	15	9	12	—	—	—
1929—30	58	91	78	31	2	13	11	7	9
1930—31	68	79	74	18	14	16	14	7	10
1931—32	52	73	64	34	21	27	14	6	9
1932—33	55	75	65	36	19	27	9	6	8
1933—34	48	61	55	29	26	28	23	13	17
1934—35	42	56	50	36	28	31	22	16	19
1935—36	49	51	50	37	37	37	14	12	13
1936—37	42	60	51	37	27	32	21	13	17
1937—38	57	55	56	35	32	33	8	13	16
1938—39	43	48	46	44	39	41	13	13	13
1939—40	81	86	84	1)					
1940—41	38	56	48	1)					
1941—42	71	85	80	1)					
1942—43	67	86	78	1)					
1943—44	60	91	80	1)					
1944—45	55	62	59	32	29	41	13	9	11
1945—46	44	54	50	39	35	37	18	11	13
1946—47	64	71	68	16	13	14	20	16	18
1947—48	53	57	56	25	21	22	12	12	12
1948—49	68	62	65	15	23	18	17	18	17
1949—50	61	75	69	23	15	19	16	10	12
1950—51	70	77	74	20	11	15	10	12	11
1951—52	70	72	71	17	16	16	13	12	13
1952—53	56	67	62	33	26	29	11	7	9

1) Kts. taulukon II alaviittoa.

IV Keväisten ylioppilaskirjoitusten tulokset.

Vuosi	Koke- lailta	Hyväk- syttyjä		Hylät- tyjä		A r v o s a n o j a						Ns. sot- kirj. hyv.			
		luku	%	luku	%	Lauda- tur	Cum laude	Appro- batur	Impro- batur	Kalk- kiaan luku					
1936	19	15	79	4	21	16	17	28	29	45	48	6	6	95	—
1937	19	16	84	3	16	12	13	35	36	43	45	5	6	95	—
1938	25	22	80	3	20	24	19	49	39	46	37	6	5	125	—
1939	28	23	82	5	18	21	15	47	34	66	47	6	4	140	—
1940	17	16	94	1		<i>E i k i r j o i t u k s i a</i>									
1941	30	20	67	10	33	19	13	45	30	72	48	14	9	150	—
1942	27	26	96	1		<i>E i k i r j o i t u k s i a</i>									
1943	15	15	100	—		14	23	26	44	20	33	—	—	60	2
1944	13	11	85	2	15	11	21	17	38	20	39	4	7	52	1
1945	15	11	73	4	27	12	20	28	47	14	23	6	10	60	14
1946	19	10	53	9	47	13	17	20	27	29	38	14	18	76	3
1947	25	24	96	1	4	10	10	50	38	38	2	2	100	3	
1948	17	11	65	6	35	3	4	25	33	41	54	7	9	75	—
1949	21	16	76	5	24	5	6	35	36	46	49	8	9	94	—
1950	16	16	100	—		14	21	37	54	17	25	—	—	68	—
1951	15	15	100	—		9	15	30	50	21	35	—	—	60	—
1952	23	18	78	5	22	10	11	36	38	42	44	6	7	94	—
1953	17	15	88	2	12	9	12	28	39	31	43	4	6	72	—
Yht.	361 ¹⁾	300 ¹⁾		61	202			536	591		88		1417	23	
%			83,1 %		16,9 %			14,3 %	37,8 %		41,7 %		6,2 %		

1) Tähän tulee lisäksi 23 sotilaskirjoituksissa hyväksytyä kokeilasta.

V Oppilaiden lukumäärä iän mukaan (prosentteissa).

Vuosi	10v.	11v.	12v.	13v.	14v.	15v.	16v.	17v.	18v.	19v.	20v.	21v.	22v.
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
1928—29	12	32	35	21	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1929—30	4	20	29	32	15	—	—	—	—	—	—	—	—
1930—31	7	15	21	24	23	10	—	—	—	—	—	—	—
1931—32	2	11	14	22	20	19	14	—	—	—	—	—	—
1932—33	—	11	13	15	16	20	13	12	—	—	—	—	—
1933—34	—	7	12	15	16	19	14	10	7	—	—	—	—
1934—35	1	5	9	14	14	17	14	8	9	9	—	—	—
1935—36	1	6	8	11	13	16	14	10	10	8	3	—	—
1936—37	1	6	8	11	14	16	15	9	10	7	2	1	—
1937—38	2	9	11	10	12	15	15	6	12	5	3	—	—
1938—39	2	9	12	8	15	14	14	11	7	4	4	—	—
1939—40	1	5	10	15	12	13	13	12	7	5	4	2	1
1940—41	1	5	9	16	12	14	12	12	7	5	4	2	1
1941—42	1	7	13	15	13	12	11	11	9	4	2	2	—
1942—43	2	6	12	15	14	11	11	10	9	6	3	1	—
1943—44	1	7	9	17	15	13	10	8	6	6	4	2	—
1944—45	1	7	10	17	14	16	13	9	6	4	2	1	—
1945—46	2	7	9	18	13	16	13	10	5	4	3	—	—
1946—47	1	8	10	18	14	13	13	10	7	4	1	1	—
1947—48	2	8	12	14	15	14	13	11	8	2	1	—	—
1948—49	—	10	13	15	14	16	12	10	6	3	1	—	—
1949—50	1	9	15	12	14	14	12	10	6	4	1	—	—
1950—51	1	12	13	17	12	13	13	12	3	3	1	—	—
1951—52	1	11	13	17	13	12	13	11	5	3	1	—	—
1952—53	1	11	13	16	13	13	13	11	5	3	1	—	—

VI. Oppilaiden kotipaikka.

Lukuvuosi	Järvenpään kauppa		Tuusula		Mäntsälä		Hyvinkää m.k. Pornainen		Muu paikkakunta		Ynt.
	Luku	%	Luku	%	Luku	%	Luku	%	Luku	%	
1928—29	—	—	27	63	8	19	3	6	5	12	43
1929—30	—	—	41	60	11	16	7	10	10	14	69
1930—31	—	—	61	61	17	17	12	12	9	9	99
1931—32	—	—	71	59	25	20	17	14	9	7	122
1932—33	—	—	79	58	31	23	9	7	17	12	136
1933—34	—	—	81	50	35	20	15	9	39	21	170
1934—35	—	—	109	47	40	17	13	5	68	31	230
1935—36	—	—	110	42	38	15	19	7	94	36	260
1936—37	—	—	115	42	33	12	37	14	86	32	271
1937—38	—	—	112	40	32	11	33	12	104	37	281
1938—39	—	—	111	38	44	15	21	7	116	40	292
1939—40	—	—	159	49	64	19	27	8	73	24	323
1940—41	—	—	171	51	66	19	49	14	52	16	338
1941—42	—	—	214	56	67	18	39	10	59	16	379
1942—43	—	—	220	53	69	16	43	10	91	21	413
1943—44	—	—	243	56	78	18	38	9	78	17	437
1944—45	—	—	246	52	77	16	55	12	89	20	467
1945—46	—	—	334	66	71	14	49	10	51	10	505
1946—47	—	—	344	68	71	14	60	12	27	4	502
1947—48	—	—	343	70	77	17	20	5	38	8	478
1948—49	—	—	338	74	56	12	24	6	36	8	454
1949—50	—	—	344	78	52	12	19	4	30	6	446
1950—51	—	—	323	73	59	13	38	8	28	6	448
1951—52	231	49	112	24	68	14	32	7	29	6	472
1952—53	298	55	127	24	48	9	36	7	28	5	537

VII Oppilaiden vanhempien ammatti (prosentteissa).

Lukuvuosi	Virkamiehet, vapaan ammatin harjoittajat ym. %	Teollisuus, rakentaminen, kauppa, liikenne %	Maa- ja metsätalous sivuelinkeinoineen %	Työväki ja palveluskunta %
1928—29	14,0	28,0	41,8	16,2
1929—30	11,5	24,1	39,6	24,8
1930—31	12,0	30,0	34,0	24,0
1931—32	13,1	34,5	36,0	16,4
1932—33	13,2	33,1	36,8	16,9
1933—34	15,2	36,9	35,6	12,3
1934—35	16,9	38,5	35,2	9,4
1935—36	16,9	44,0	29,9	9,2
1936—37	16,6	42,8	29,9	10,7
1937—38	23,7	34,9	26,2	15,2
1938—39	16,1	45,4	24,0	14,5
1939—40	17,6	39,4	25,8	17,2
1940—41	15,5	29,8	30,5	24,2
1941—42	16,8	20,0	30,8	32,4
1942—43	13,6	28,4	31,4	26,6
1943—44	10,9	31,4	30,7	27,0
1944—45	10,5	29,9	32,2	27,4
1945—46	9,6	29,5	31,8	29,1
1946—47	9,9	29,6	31,2	29,3
1947—48	10,4	27,9	30,0	31,7
1948—49	10,3	27,1	29,4	33,2
1949—50	10,0	25,2	28,8	36,0
1950—51	10,2	25,6	30,8	33,4
1951—52	9,9	30,6	27,5	32,0
1952—53	15,7	29,4	21,6	33,3

SISÄLLYSLUETTELO:

Koulun perustaminen ja ensimmäiset toimintavuodet	3
Koulu kehittyi 8-luokkaiseksi	10
Koulu laajenee 15-luokkaiseksi	13
Koulun talous	20
Koulun johtokunta ja vanhempien neuvosto	24
Koulun opettajisto ja muu henkilökunta	31
Koulun opetusohjelma	40
Koulussa suoritettavat tarkastukset	43
Koulun oppilaat	45
Koulun opetustyön tulokset	57
Koulun stipendiahastot	61
Koulun oppilasruokala ja maatalous	64
Koulurakennusten käyttö muuhin kuin opetustarkoituksiin	66
Oppilaiden vapaat harrastukset	67
Sankarivainajamme	72
Kiitollisuudenvelkamme	76
Tilastotaulukolta I—VII	77

Hyvinkään Kirjapaino Osakeyhtiö.
Hyvinkää 1954.